БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958 НОЯБРЬ 15 СУББОТА № 225 (4195)

Өртээ 20 коп.

БӨГҮНГҮ СОЛУНДА

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Пленумунуң дугайында информастыг дыңнадыг (1 арын).

СЭКП ТК-ның Пленумунуң 1958 чылдың ноябрь 12-де хүлээп алган доктаалдары (1 арын).

Совет-Польша Медеглел (1 арын).

СЭКП-ниң XXI съездизинге алдар кылдыр (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: Н. Алексеев. — Партийжи удуртулганың деңнелин бедилер (2 арын).

С. Иконников. — Ийи мергежил (2 арын).

И. А. Кулев. — Иланның социалистиг экономикалың улуг-чаагайы (2—3 арынар).

М. Мамонов.—Кино уран-чүүлүнүң чаа чогаалдары (3 арын).

Г. Глушков. — Хамаатты байдалдың актыларынын бижидилге органнарының ажылын белик деңнелче (3 арын).

Б. Хевеңмей. — Чукотканың баштайгы чогаалчызы (3 арын).

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (3 арын).

Польша Улус Республиканың төлээлериниң төрээн чуртунда эш чеде бергени (4 арын).

КНО-нуң Кол Ассамблеязының XIII сессиязы (4 арын).

КИНО: С. Салчак. — «Бистиң оглувус —адвокат» (4 арын).

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Пленумунуң дугайында

ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

1958 чылдың ноябрь 12-де Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Пленуму болган.

ТК-ның Пленумунуң чугаалашкан айтырыглары:

1. „1959—1965 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң контроль чурагайлары“ деп, СЭКП-ниң XXI съездизинге эш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистериниң төлевилели.

2. Школаның амыдырал-биле харылзаазын быжыглаар дугайы болгаш чуртта улус өөредилгезиниң системазын улам ыңай сайзырадыр дугайы.

ТК-ның Пленуму чогуур доктаалдарны хүлээп алган, оларны бөгүн парлап турар.

СЭКП ТК-ның Президиумунун кежигүнү болгаш СЭКП ТК-ның секретары эш Н. И. Беляевти Казахстанның КП ТК-зының бирги секретарынга соңгааны-биле холбаштыр эш Н. И. Беляевти СЭКП ТК-ның секретары хүлээлгезинден ТК-ның Пленуму хостаан.

СЭКП ТК-ның Пленумунуң 1958 чылдың ноябрь 12-де хүлээп алган доктаалы

„1959—1965 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң контроль чурагайлары“ деп, *СЭКП-ниң XXI съездизинге эш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистериниң төлевилели*

1. «1959 — 1965 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң контроль чурагайлары» деп, СЭКП-ниң XXI съездизинге эш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистериниң төлевилелин үүлдүг деп санаар.

2. Эш Н. С. Хрущевтуң илеткелиниң тезистерин парлалгага чарлаар болгаш ол тезистерни съезд мурнунда калбаа-биле чугаалажырын чуртка чорудар.

СЭКП ТК-ның Пленумунуң 1958 чылдың ноябрь 12-де хүлээп алган доктаалы

Школаның амыдырал-биле харылзаазын быжыглаар дугайында болгаш чуртта улус өөредилгезиниң системазын улам ыңай сайзырадыр дугайында айтырыг талазы-биле тезистериниң төлевилели

1. «Школаның амыдырал-биле харылзаазын быжыглаар дугайында болгаш чуртта улус өөредилгезиниң системазын улам ыңай сайзырадыр дугайында» СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң тезистериниң төлевилелин үүлдүг деп санаар.

2. Бүгү улуска чугаалаштырары-биле тезистерниң төлевилелин парлалгага чарлаар.

3. Школаның амыдырал-биле харылзаазын быжыглаар дугайында болгаш чуртта улус өөредилгезиниң системазын улам ыңай сайзырадыр дугайында айтырыгны ССРЭ-ниң Дээди Совединге чугаалажыры-биле киирер.

Совет-Польша Медеглел

Польша Улус Республиканың төлээлериниң ССРЭ-ге чоруп турганы-биле холбаштыр Совет-Польша Медеглелде чугаалап турары болза, Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының болгаш ССР Эвилелиниң Чазааның удуртукчулары-биле төлээдериниң чүректин ханызындан байдалга болгаш кайы-кайызын бүгүн билчириниң ёзузунга эрткен чугаалажылгаларының үезинде ийи Талалар чугаалашкан бүгү айтырыгларының талазы-биле үзел-бодалдарының бүгүн дүгжүүлүүн айытканнар. Делегей байдалының хөгжүлдезинге социалистиг системаның, социализм болгаш тайбың күштериниң докталмал өзүп турар саңдарын олар онзалап демдеглээннер.

Социалистиг лагерьниң чурттары кымга-даа кыжанмайн турарын болгаш маргылдаалыг бүгү-ле айтырыгларны тайбың шиитпирлеп таарыштырарынче чүткүп турарын Медеглелде онзалап демдеглеп турар. Социалистиг болгаш капиталистиг системаларның тайбың чарыжын олар деткип турар болгаш капиталистиг тургузугдан бодунуң артык күштерлиин херек кырынга бүзүрелип турар социалистиг система ол чарышка тиилекчи болуп үнеринге бүзүрелдиглер. Совет Эвилели биле Польша Улус Республика дайынның айылын болдурбас дээш күженишкиннерин моон соңгаар-даа харымнамас, ынчангаш тайбының хөрөөн эргим үнелеп турар болгаш бүгү улустарның тайбың кожа-хелбээ турарын күзеп турар бүгү-ле күштерге бүгү социалистиг лагерь-биле кады деткимчени көргүзер деп Медеглелде чугаалап турар.

Империалистиг күштер «күш дөгээриниң» политиказындан ойталавайн турар болгаш делегей байдалының чидигленишкинин хайныктырып турар деп Медеглелде айтып турар. Ол угланышкынның онза айылдыг демдээ болза Атлантика көрөөзиниң болгаш оон колдаачы күжү—АКШ-тың удуртур бөлүктериниң Барыын Европаны атомнуг чепсектиң арсеналы болдурарынче угланган политиказы болуп турар.

Медеглелде демдеглеп турарын ёзугаар алырга, ол политиканың Европада кол деткижи болза Германиның Федеративтиг Республиказының чазааның эзелеп алган туруш-бодалы болуп турар.

Европада тургустунган дүшкүүрлүг байдалды кошкадырынга алаан улуг идигни берги дег, герман тайбың көрөөзин чарарының белеткелин эгелээр деп ГДР-ниң көдүрүп турар саналдарын ийи Талалар деткип турар.

Төп Европага атом чок зонаны тургузар дугайында Польша Улус Республиканың Чазааның саналы атомнуг дайынның кыжанышкынын чайладырынга болгаш Европаның меселдежишкиннер болдуунун чадап чок районунга айыл чок чорукту быжыглаарынга чедишкиниг идигни берип болур дээрзинге ийи төлээлер бүзүрелин илергейлеп турар.

Чепсегленишкиннерни дүжүрериниң эң-не соңгаарладып болбас айтырыгларын база Европага болгаш бүгү делегейге айыл чок чорукту быжыглаары-биле холбаалыг хемчеглерни көрүп болгаш шиитпирлеп болгу дег, чазактар баштыңнарының чөвүлел хуралын чыыдыпар дугайында Совет Эвилелиниң саналын Польша Улус Республиканың төлээлери шиитпирлиг деткип турар деп Медеглелде чугаалап турар. Ынчалзажок чугаалажыышкынларны узамдыктырарының болгаш оортан быдаарының талазы-биле бирги эзлчегле АКШ-тың удуртур бөлүктериниң ажыглап турары тактика бүгү делегейде тайбыңга хамааржып турар айтырыгларны шиитпирлээриниң талазына дүгүржүлгалар чедип алырынга шаптыктап турар.

Социалистиг лагерьниң бүгү чурттарының ниити айыыл чок чоруунун камгаланырының Варшава көрөөзин быжыглаары бо байдалларда эргежок чугула деп ийи төлээлер санап турар.

Совет Эвилелиниң ядролуг чепсектиң шенеделерин бүрүн соксадырынче угланган хемчеглерин деткивишаан, польша төлээлер амгы үеде эн-не соңгаарладып болбас сорулга ядролуг чепсектиң шенеделерин кезээ шагда саат чок болгаш бүгү-ниити соксадыр дугайында айтырыгның талазы-биле улуг күүнелериниң аразынга дугуржулга болур ужурлуг деп бодалга каттыжып турар.

Империализмниң болгаш колониализмниң дарлалындан хосталыр база боттарының салым-чолун хостуг шиитпирлээр эргези дээш демисежин турар улустарның күзел-чүткүү-биле долу эп-сеткил каттыштырылгазын ийи Талалар илергейлеп турар. Колониализмниң чаа аргаларының дузазы-биле араб чурттарга боттарының тергинделин ызырындырып тударын азы катап тургузарын орадажын турар империализмге удур араб улустарның демиселин олар изиибиле деткип турар.

Тайваньны болгаш эрик казызының оргулуктарын кириштир бодунуң бүгү черлерин хостаарынга болгаш каттыштырарынга улуг кыдат улустуң чөптүг болгаш бүрүн эргезин совет болгаш польша төлээлер бүрүн деткин турар деп Медеглелде чугаалап турар. Америк шериглерни Тайвань зонаазындан үндүрериннегеп турар Кыдат Улус Республиканың Чазааның туружу-биле олар эп-сеткилин бүрүн каттыштырып турар.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының болгаш Польшаның Каттышкан ажылчын партиязының удуртукчулары боттарының партияларының ажылының дугайында информацияны солушкан, партиялардың аразында харызза байдалдарның айтырыгларын, а ол ышкаш делегейниң ажылчын шимчээшкининиң чугула айтырыгларын чугаалажып көрген.

Социалистиг тургузуушкуннуң чедишкиниг болурунуң эргежок чугула негелдези болза, ревизионизмге удур эптеш чок демисел болуп турар, ревизионизм дээрге амгы үе-чадада кол айыыл болуп, марксизм-ленинизмниң идеологиязының кол принциптерин баксырадырын болгаш социалистиг чурттарның база делегейниң ажылчын шимчээшкининиң улуг өг-бүлезиниң чаңгыс эвин кошкадырын орадажын турар деп Медеглелде онзалап демдеглеп турар.

Европада тайбыңның эң чугула чүүлү, Одер болгаш Нейссе-Лужицкая таварты Польшаның барыын талакы кызыгаарының бузулбас быжыг чоруунун эң эки магадылалы болуп турар совет болгаш польша улустарның аразында найыралдың быжыканын ийи Талалар сеткил ханышкын-биле демдеглээн.

Польша Улус Республиканың төлээлериниң дилээ-биле холбаштыр ССРЭ-ниң Чазаа польша улус ажылагыйының чамдык чугула адырларының хөгжүлдезинге техниктиг дуза көргүзеринге чөпшээрежип турарын илергейлээн.

СЭКП ТК-ның Бирги секретары болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевту Совет Эвилелиниң өске-даа партия болгаш күрүне ажылдакчылары-биле кады Польша Улус Республикага келзин деп ПУР-нуң төлээлери чалаан. Ол чалалга чаагай сеткил ханышкын-биле хүлээп алдынган.

(СЭТА).

Польша Улус Республиканың төлээлериниң Москвадан чоруганы

Польшаның Каттышкан ажылчын партиязының Төп Комитединиң Бирги секретары В. Гомулка, ПКАП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүнү, ПУР-нуң Күрүне чөвүлелиниң даргазы А. Завадский, ПКАП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүнү, ПУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Ю. Циранкевич болгаш Польша Улус Республиканың төлээлериниң өске-даа кежигүннери ноябрь 11-де Москвадан Төрөөн чуртунче чоруткан.

Акы-дунма польша улустуң төлээлерин үдээри-биле хоорайның кудумчуларынче болгаш шөлдеринче он-он мун москвачылар үнүп келген.

Польша Улус Республиканың төлээлериниң кежигүннерин Белорус вокзалга эштер- А. А. Аристов, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, Я. Э. Калнберзин, В. П. Мжаванадзе, А. Н. Косыгин, Д. С. Полянский болгаш оон-даа өскелер үдээннер. Үдекчилериниң аразынга ССРЭ-де дипломаттыг төлээ черлериниң баштыннары база турган.

Поезд чоруурунуң мурнунда эштер Н. С. Хрущев биле В. Гомулка чүве чугаалааннар.

Үш колхозта

Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тыванын беш чылы» колхозунуң колхозчузу Шөрапай бо чылын 410 күш хүнүн ажылдап алган.

Ол болза колхозчунуң артель бүдүүлгезинге кызымаккай киришкениниң херечизи болур.

* * *

Улуг-Хем районнуң Жданов аттыг колхозунуң малчыннары Кудажы, Соскал, Чанзан-оол олар кыштагларын бүрүн белеткээш, мал чеми сигенни сөөртүп алган. Ам оттуг, суглуг күзеглерде чурттап турарлар.

* * *

Өвүр районнуң «Коммунизмче орук» колхозунуң тудугжулары малга чылыг кажаа белеткээринге кызымак киришкеннер. Улаатайга, Бора-Шайга 3-3 кажаалар тударынга Отук-оол, Чылбаана, Адар-оол, база Дажимба, Базыр-оол олар хүн онаалдазын 2 катап күүседип турган, кыска хуусада ажыглалга киргеннер.

Ынчангаш колхозчу тудугжулар ниитиниң малын күр кыш ажыларынга боттарының салыышкынын киргеннер.

СЭКП-ниң XXI съездизинге алдар кылдыр

Колхозчуларның салыышкыны

ҮРБҮН. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районда «Найырал» колхозтуң тудуг бригадазы багай эвес ажылдап турар. Бо чылдың он айларының дургузунда бригада чурттаганын 7 бажыңнарын туткан, 160 инекке ийи, 300 күшка бир, 800 хойга ийи, 80 бызаага бир чаа кажааларны кылган.

Моон-биле кады бүдүүлге болгаш культура-амыдыралдың алаан каш чугула тудуглары база ажыглалда кирген. Чеди чыл школазынга улаштыр дөрт өрөөлдерни немей кылган, хову турлаанда ниитиниң чемненилге бажыңын туткан. «Найырал» колхоз бо чылын чаа электри станциялыг болган чорук артель бүдүүлгезиниң хөгжүлдезинге улуг идигни берген.

Бригаданың амгы күжүнге бодаарга ол бүгү көргүзүглер кызымак болгаш организастыг күш-ажылды херечилеп турар. Кандыгдаа ажылдың чедишкиниг болуру баш бурунгаар хынамчалыг белеткелден база чугула хамааржыр. Бригада эрткен кыжын 1380 кубометр тудуг ыяжын белеткээш, ону шуптузун сөөртүп алган турган.

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 41 чыл оюн уткан колхозтуң ниити хуралынга тудуг бригадазының коллективи улам бедиткен күш-ажылчы хүлээлгелерни алган. Партияның өзлчег чок XXI съездизинге уткуштур 1600 кубометр тудуг ыяжын белеткээш, оон кол нурузун сөөртүп алган турар. Бар материалдарга үдезилээш база аңаа немей тудуг ыяжын белеткеп тургаш, съездиге уткуштур чурттаганың 20 бажыңнарының хаваларын салып доозар, шээр малга 5 кажаларны кылыр.

«Найырал» колхозтуң тудуг бригадазы чаңгыс эп-сеткилдиг ажылдап турар. Олар ажылының дүржүлгазын быжыглавышаан, моон соңгаар оон-даа бедик көргүзүглерлиг болурунга сөзүн эзлеп шыдаар.

Бедиткен хүлээлгени алганнар

Чөөн-Хемчик районнуң Ленин аттыг колхозунуң ажыл-ишчилери СЭКП-ниң XXI съездизинге уткуштур төрөөн колхозунуң экономиказын улам быжыглаар хүлээлгени алганнар.

Дагбаның удуртканы 15 кижилиг аңныыр бригадазы 48 мун рубльге өлүк дужаар дугайында көрөөзи районнуң белеткел конторазы-биле чаргаш, аттанышканнар.

* * *

Улуг-Хем районнуң «Партияның XX съездизи» колхозунуң Бичe-оолдуң удуртканы зончылар бригадазы 2000 диин, 20 киш аңнаар хүлээлгени алгаш, аттанышканнар. Партияның XXI съездизинге алдаржыдыр хүлээнген хүлээлгезин амыдыралга күүседип шыдаарлар.

* * *

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң колхозчулары келир чылын белик дүжүт өстүрүп алырынга белеткелди чорудуп турар. Урезин арыглаарының темпизин бедиткеш, хереглезе чогуур 415 тонна эки шынарлыг тараа культураларының урезинин бирги арыглаашкынын доозуп, складта урган.

Норманы ийи катап күүседип турар

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң аныяк чолаачызы эш ӨнерООл Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XXI съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш болунга бедиткен хүлээлгени албышаан, эм чүк сөөртүлгезиниң хүн бүрүде нормазын 200 хуу күүседип турар.

МАЛЫН КЫШТАГЛАДЫП ЭГЕЛЭЭН

Барыын-Хемчик районда «Большевик» колхозтуң девискээри кыштың байдалынче шилчээн.

Малчыннарны кыштагладып көжүреринге 3 автомашиналарны база тергелиг аттарны быжыглаа берген. Ол ышкаш кыштагладышкынга хуалажыр 11 кижи составтыг бригаданы колхоз төвүнден база тургускан.

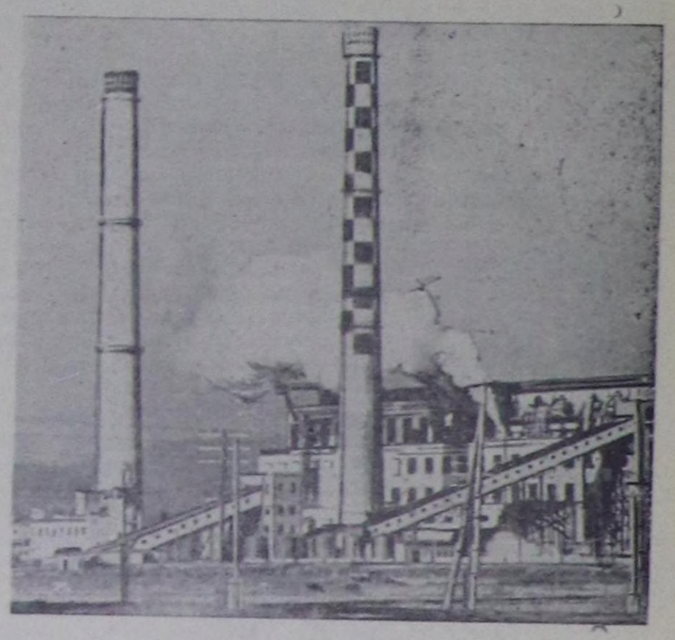

Немерово область. Мыски хоорайдан ырак эрестe Гомь хемнин солагай талазында чуртта база бир улуг оолга-биле хөделир Гомь-Усинск электростанциялын тудуп турар. ГРЭС-тиң төлевилел ёзугаар көрдүнген күчүзү 1.200 мун киловатт. Коллективтиң тудугжулары СЭКП-ниң XXI съездизинге алдар кылдыр чыл төнчүзүнге чедир 100-100 мун киловатт күчүлүг ийи турбоагрегатты ажыглалга киирер хүлээлгени алган. Оларның иштинден бирөөзи улуг Октябрьның 41 чыл оюнда бүдүүлге тогун берген. Тудугжулар чоокта чаа улуг типилелгени чедип алган: Гомь-Усинск ГРЭС-тиң бирги кочалын изиткен.

Чурукта: Гомь-Усинск ГРЭС-тиң ниити хевири.

Фото В. Войтенконуу. СЭТА-ның пресслиштези.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партийжи удуртулганың деннелин бедидер

Сүт-Хөл районуң Киров аттыг колхозунда партия эге организациязының отчёт-соңгулдалыг хуралы коммунистериң идепкейниң бедик деннелинге болуп өткен. Хуралга партия эге организациязында бүгү коммунистериң 92,2 хуузу олурушкан болгаш оларның 27 хуузу санал берген.

Партияның XX съездизиниң болгаш СЭКП ТК-ның оон сөөлүндеги үндүрген төөгүлүг шиитпирлерин амыдыралга боттандырар талазы-биле партия эге организациязы болдуның ажылын өскерлиг өкижиткен дээрзин отчёт-соңгулдалыг хурал көргүскен.

Колхозтуң мурнунда тургустунган ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунуның сорулгаларын чедиишкиниг шиитпирлээринче угланган партийжи-политиктиг болгаш организакчы ажылдарны өскерлиг күштелдиргениниң, ылаңгыя партияның өскерлиг чок XXI съездизин чыылдырар дугайында СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң төөгүлүг докталаалы үнгени-биле холбаштыр партияның болгаш бүгү чуртуң амыдыралынга төөгүлүг ол болуушкунга күш-ажылчы чедиишкиннерлиг ужуражыр дээш колхозчу ажыл-ишчилериң күштерин болгаш бар аргаларын мобилизастаанының түннелинде колхоз чамдык чедиишкиннерлиг болган. Бо чылын часкы тарылганы организастыг чоруткан.

Мооң-биле чергелештир партия эге организациязының бюрозунуң ажылында улуг четпестер бар болуп турарын отчёт-соңгулдалыг хуралга илеткелчи эш Канчыыр-оол болгаш санал берген коммунистер чидиг шүгүмчүлелге таварыштырган.

Партия эге организациязы, оон бюрозу «бүдүрүлге болгаш садыг черлеринде, оон иштинде совхозтарда, колхозтарда болгаш МТС-терде партия эге организацияларының ролюн болгаш бүдүрүлге черлериниң ажылының чорун турарының дугайында оларның харысалгазын бедидери-биле бүдүрүлгениң администрациязының - ажыл-чорудуургазын контрольдаар эргени ол организацияларга тыпсыр»деп СЭКП Уставының негелдезин күүсеттейн турар.

— Партия эге организациязының бюрозу, оон секретары өш Канчыыр-оол колхозтуң баштаар черин удуртпайн турган, өйү келген чүгүла айтырыгларны партбюро чугаалажыр шиитпирлевейн турар. Принципиальдыг чүгүла айтырыгларны колхоз даргазы эш Очур-оол чааскаан шиитпирлээн турар таварылгалар эвээш эвес—деп, эш Ламаш-оол шүгүмчүлээн.

Коммунист кадарчы эш Чигжитей бодуның саналында партия эге организациязының бюрозу колхозтуң баштаар черинге удуртулганы партия Уставының негелдезин өзугаар боттандырбайн турарын шүгүмчүлээн. — Чүгүла айтырыг бүрүзүн колхозтуң баштаар чери бо-ла шиитпирлээн турар, а партбюро хажыызында артыш каан турар фактылар бар—деп, ол чугаалаан.

Санал берген коммунистер Чадамба, Хорлуу болгаш өскелер-даа партия эге организациязының удуртулгазының кошкаанын түннелинде колхозтуң ажыл-агыйының адырларында улуг четпестер турып турарын илередип шүгүмчүлээннер.

Колхозтуң экономиказының кол адыры — мал ажылы кошкак хөгжүп турар. 1958 чылда малдың баш санын өстүрериниң планы (хой-биле хаванда өскези) күүсеттинмээн. Ылаңгыя мыйыстыг бода малдың—99 хуу, оон иштинде кыс инектериниң — 98,2 хуу күүсеттинген. Малдың продуктулуун бедидериниң планнары ыракта-ла чедир күүсеттинмээн. Бир саар эзт-сүт угланыышкынныг инектен 960 кг сүт саар тургаш, 9 айларның дургузунда чүгле 534 кг сүт саггаан. Бир хойдан ортумза-биле 1,9 кг дүк алыр хүлөөлгелиг тургаш 1 кг 750 грамм дүк кыргып алган. Оон түннелинде дүктүң нийти чыылдазының планын чүгле 93,7 хуу күүсеткен.

Хову ажылының болгаш колхоз тудуунуң айтырыгларын партия эге организациязының бюрозу дыка өренгей шиитпирлеп, кошкак удуртуп турган. Оон түннелинде көдөө ажыл-агый культураларының дүжүдү чавыс болган. Тудугнуң планы күүсеттинмээн. Бо бүгү болгаш өске-даа четпестер болза, колхозтуң бүдүрүлге адырларына партийжи удуртулганың кошкаан херечилеп турар деп отчёт-соңгулдалыг хурал демдеглээн.

Көзүлген четпестерни узуткаарынче болгаш колхоз бүдүрүлгезинге партийжи удуртулганы өскижиде-ринче угланган тодаргай докталаалы хурал хүлөөп алган.

Н. АЛЕКСЕЕВ.

Сталинградта областың хлеб-печения трези чаа № 6 хлеб заводун ажыглалга киирген. Бүдүрүлге бедик бүдүрүкчүлүг техника-биле хандыртынган. Хлеб кылыр далганны уруптарындан өгелээш хлеб кылдыр бүдүрүп, вагонга чыырынга чедир бүгү ажылдар автоматчыттынган болгаш механизастаттынган. 6 тонна кондитер кылыглары-биле кады 75 тонна хлебти завод дүн-хүнде үндүрер күчүлүг.

Чурукта: № 6 хлеб заводунуң нийти хевири.

Фото А. Маклецовтуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

Ийи мергежил

Септелге мастерскаязының дарганнар өрээлинде ажыл кидин түлүк. Эш-эш болуп алган дарганнарның ортузунда ортумак сынныг кара карактыг аныяк әр турган. Ол болза, Чадаана МТС-тиң дээре дарганнарының бирөзи коммунист Ховалыг Дыртык-оол-дур. Чанында оон дузалакчызы Ховалыг Адар-оол. Хан кызыл болу берген демирни сес килограмм аар маска бичиледе каккан. Өске дарганнар база-ла кичээнгейлиг ажылдаан.

Кезек када дыштанып, такпы тыртып орар аразында дарганнар хөөрежип өгелээр.

— Ийиги тускай мергежилди чедип ап, комбайнер болуп ажылдаксап тур мен — деп, бир-ле ындыг хөөрежишкин аразында Дыртык-оол чугаалаан.

— Дарганнап ажылдаарга сеңээ таарышпас-тыр бе? Сен дээрге багай эвес ажылдап, акшаны база хөйну ажылдап ап турар болгай сен? — деп, кожа орган дарган Солдатов айтырган.

—Хамык ужур ында эвес-ле болгай, өөнүк. Көдөө ажыл-агыйның мурнунда тургустунган сорулгаларны чедиишкиниг шиитпирлөөрде механизатор бүрүзү ийи, үш тускай өртемниг болур ужурлуг — деп, Ховалыг чоргаар харылаан.

Кижи бүрүзү ол дугайында эки билир болгаш, чүнү-даа чугаалаваан. Ынчалза-даа Дыртык-оолдуң комбайнер болур дээнин кочулаксап органнар: «Шенеп-ле көрзүн харын. Ырмазы сынгаш, дораан өөп келдир ийин оң».

Элөөн үе өткен-даа болза Дыртык-оол комбайнер болур дээн шиитпиринден ойталаваан. Ынчан МТС-тиң партия организациязының секретары турган О. Шириндивиниге чедип келгеш, бүгү чүвени чугаалап берген. Парторг ону бүрүнү-биле деткээш, дуржулгалыг комбайнер К. Полещукка өжеп берген. Дарганнаар черде ажыл хөй-даа болза, Дыртык-оолду комбайнерге дузалакчы кылып бергениниге МТС-тиң дирекция чери удурланмаан.

Станцияның чамдык механизаторлары Полещук-биле кады ажылдаары берге дижип турганнар. Оон төрөөн оглу безин шыдашпайн, өске комбайнерде барган болгай. Оон-биле кады чаңгыс шөлге кожа ажылдап турган комбайнер Илья Корбанов кайгаш чугаалаан:

— Полещук дээрге өлдеп кижи. Чүгле хүндүс эвес, дүне безин кесе-луг турган. Бо бүгү хөй янзы ажылдар сөөлгү чылларга чедир-ле чаңгыс черге мөөнеттиниш база төп черден планваттынып турган. Колдуунда-ла дайын үезинде төрүттүнүп үнген ындыг төпчүдүлге бүдүрүкчү күштериң хөгжүдүлгезинге саат ужураштырып өгелээн, а планнаашкын ажылдакчылары боттуг амыдыралдан хоорлуп өгелөөннер.

СЭКП Төп Комитеди планнаашкынның хөрөөн өскижидериниң дыка хөй хемчеглерин ажылдап кылган болгаш амыдыралга боттандырган. Күрүне планын белеткээринге өө-не калбак массаларның киржилгезин баш удур көрүп турар демократтыг централизмниң ленинчи принципин хөгжүдүрүнче онза кичээнгей салдынган турган. Өрөөлди болгаш планнаашкынны төпчүтүзүнүң талазы-биле өлөөн хөй хемчеглер база чоруттунган. Бүдүрүлгелер директорларының, өвилелдешкен республикаларның өрөөлерин алгыткан. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге бадылаттынар планның хемчөөлдерин дыка кызырган.

СЭКП XX съездизиниң соонда өө-не чугула улуг хемчеглер чоруттунган. Съездиниң шиитпирлерин күүседири-биле СЭКП Төп Комитеди экономиканы көдүрер болгаш күрүне планнаашкынының хөрөөн өскижидер талазы-биле өлөөн хөй хемчеглерни чоруткан. Бо талазы-биле СЭКП ТК-ның декабрь (1956 чыл) болгаш февраль (1957 чыл) Пленумнары онза черлерни өөлеп турар. Планнаашкында четпестерни декабрь Пленумунга делгеренгей шүгүмчүлөөн болгаш күрүне планнаашкынын хөрөөн үндезини-биле өскижидериниң талазы-биле хемчеглер алдынган. Планнаашкынны нарыылаттазынче, күрүне планының хемчөөлин кызырарынче онза кичээнгей салдынган турган. Планның оноалгалары-биле оларның материалдыг хандырылгазының арызында карышкаты болдуган хоралыг практиканы соксадырын СЭКП ТК-ның Пленуму негөөн.

Планнаар органнар 5—10—15 болгаш оон-даа хөй чылларда перспективиг планнарны кылырынче шыңгыы эргилдениң өргежок чугулалынче база онза кичээнгей салдынган турган. Күрүне планнарын үндезилеп кылырда өртем өзугу-биле ылан барымдаалап көрүп хаңырарының чугулазын айыткан турган чоруктан ойталаары чугула деп санаттынган. Планнаашкынның үндезининге перспективтиг планны алыр, оон оноалгаларын планнаттынып турар перспективазының чылдарынга аңгылап үөер. Дараазында чыл өгелөөрниң мурнунда күрүне планының күүселдезинден үнүп көөп турар чүгле чамдык эдиглерни кылыр. Хандырылганың күрүне

Политшколаларда болгаш бөлгүмнерде

Барыын-Хемчик районнуң ажылчы чоннары СЭКП-ниң өскерлиг чок XXI съездизин ажыл-агый, культура тургузуушкунунуң талазы-биле төөлептиг уткуур дээш күүсеннишкиниг ажылдап, күсү дүжүт ажаан алыышкынын, күрүнеге тараа белеткээрин чедиишкиниг чорудуп, мал кыштаглаашкынынга өй-шаанда белеткенген.

Ам партия чырыдышкынының четкизинде 1958 — 1959 өөредилге чылы организастыг өгелөөн. Районда 40 ажыг өнзы-бүрү бөлгүмнер болгаш политшколалар турган, ында 600 ажыг коммунистер болгаш партия кежигүнү эвес актив өөренип турар.

СЭКП райкому пропагандистериниң сургалдалыг семинарын чоокта чаа база эрттирген.

* * *

Барыын-Хемчик районнуң «Совет Тываның 5 чылы» колхозтуң партия организациязының чанында 25 кижи дыңнакчыларлыг политшкола өөредилге чылын өй-шаанда организастыг өгелөөн. Баштайгы кичээлге пропагандист эш К. Ооржак дыңнакчыларның өөренип эртсе чогуур темазынга беседазын эки белеткен алган болгаш кичээлди солун кылыр эрттирген. А ол чүл дизе, көдөө ажыл-агый машиналарын—тракторларны, андазыннарны, комбайнарны болгаш өске-даа техниканы бүдүрериниң чугула турган, ол чорук көдөө ажыл-агыйның машина тудуушкунун шыңгыы хөгжүдерин негөөн. Оон ынай минеральдыг чемишчидилгелериниң бүдүрүлгезин дыка калбартыры чугула турган, а ол чорук чаа-чаа химия заводтарын тударын, ажылдап турган бүдүрүлгелерни алгыдын база чаартырын негөөн болгаш оон-даа өске.

Мынчангаш, көдөө ажыл-агыйны дүрген көдүрериниң чаңгыс аай сорулгазынга улус ажыл-агыйның хөй-хөй адырларының — машина тудуушкунунуң, химияның, транспорттуң ажылы чагыттынган турган. Бо бүгү улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң күрүне планнарында илереттинген, ол планнарга нийти сорулгадан аңгыда, материалдыг хандырылга-биле күүседириниң санын болгаш хуусаазын айыткан тодаргай оноалгалар көрүнген турган. Бүр болгаш күрүккан черлерни шиңгөөдип алырының чаагай сорулгазы чүс-чүс муң совет кижилерни, ылаңгыя аныяк өскенни хайныктырып үндүрген, мынчангаш ол чорук ажылчын күүнүн айтырыын шиитпирлөөн.

Түннелинде чуруттуң көдөө ажыл-агыйы канчаар-даа ажок улуг материалдыг курлавырларны алган. Чижөөлөөрге, 1953 чыл-биле деннөөрге, трактор бүдүрүлгези 1958 чылда барык-ла 1,9 катаа, тараа комбайннары — 3 катаа көвүдөөн, минеральдыг чемишчидилгелериниң бүдүрүлгези 1,7 катаа өскен. Бо бүгү планда көрүнгени 28—30 миллион гектарның орнунга 36 миллион гектар хире күр болгаш курккан черлерни шиңгөөдип аптар болгаш чуртка көдөө ажыл-агый продукциязын бүдүрериниң шыңгыы көвүдедир, ССРЭ-ниң бүгү экономиказының улам ыңай көдүрлүүшкүнүн чедип алыр арганы берген.

Совет планныг система дээди техникага үндезилөөш, социалистиг бүдүрүлгениң үзүктөл чок болгаш хөгжүлдезиниң аргазы-биле бүгү социалистиг нийтилелдиң үргүлчү өзүп турар хереглелдерин өө-не долузу-биле хандырар сорулгалыг. Бо сорулга-биле улус ажыл-агыйын чогуур деннелдерге хөгжүдери чугула. Чижөөлөөрге, чиик үлетпүрнүң хөгжөөни-биле амы-хуунуң хереглели баштайгы өөлчегде хандыртынган турар кылдыр көзүлде-даа, аар үлетпүрге каражалыг кылдыр чүгле чиик үлетпүрнү хөгжүдүп болбас. Аар индустрияның оожуматтынган хөгжүлдези чиик үлетпүрнүң бодунуң хөгжүлдезин соксадырынга чедирген түрар ийик, чүге дизе чиик үлетпүрге машиналарны болгаш дериг-херексели, металлды, электроөнергияны болгаш өске-даа хөй-хөй үүлдерни алыр чер чок апаар. Ынчаарга экономиканың хөгжүлдезинде бистиң партиябыстың чиңгине шугуму болза аар үлетпүрнү баштайгы өөлчегде колдады хөгжүдериниң тенди дивес принциви болур, чүге дизе, чүгле аңаа үндезилөөш, улус ажыл-агыйының бүгү артқан адырларын хөгжүдүп, ажылчы чоннарның материалдыг чаагай байдалын бедидип база чуруттуң оран камталалыг хандырып болур.

* * *

Улус ажыл-агыйының күрүне планнарының чедиишкиниг күүсеттингени бистиң чуртувусту чүс чылдагы хожудангай чоруундан делегейниң күчү-шыдалдыг күрүнелериниң санынче төөгүлүг кыска хуусаада үндүрүп ап шыдаан. Партияның шын политиказының болгаш совет улустуң маадырлыг күүсеннишкиннериниң ачызында Англия, Франция болгаш өске-даа сайзырангай капиталистиг чурттарны, четкеш, үлетпүр продукциязын бүдүрериниң хемчөөлинин талазы-биле ССРЭ делегейде ийиги черни өөлөөн.

Совет экономиканың хөгжүлдезинде кайгамчыктыг чедиишкиннер, үлетпүр бүдүрүлгезинің өдик деннели чоннуң кижи санынга онаштыр продукция бүдүрер талазы-биле кол-кол капиталистиг чурттарны төөгүлүг кыска хуусаада чедер болгаш өөттүр дугайында айтырыгны тургузарының аргазын партияга берген. Ам ол сорулга ыраккы төөгүлүг перспектива эвес, харын шоолуг ырак эвес келир үениң сорулгазы.

Совет күрүне планнаашкынынга үндезилөөш, ССРЭ-ниң экономиказының хөгжүлдезинде чедип алдыынган чедиишкиннер шынап-ла канчаар-даа ажок улуг. Ынчалзажок, планнаашкынның практиказында шыңгыы четпестерни көрбейн барып база болбас. Планнаашкында кол четпес чүве болза чуруттуң экономиказының дыка бедик хөгжөөн деннели биле планнаашкынның өөрги практиказының аразында чөрүлдөө болуп турар. Ол практика чүдел дизе, бирөөде, планнаашкынның шыңгыы төпчүттүгүнинде, ийиде, күрүне планынче өө хөй санныг көргүзүглерни киирер деп чүткүлде болуп турар. Улус ажыл-агыйының планы 200 муң ажыг өнзы-бүрү бүдүрүлгелериниң болгаш 100 муң ажыг тудугларының ажыл-чорудулгазын аразынга холбаштырар ужуруг турган. Бо бүгү хөй янзы ажылдар сөөлгү чылларга чедир-ле чаңгыс черге мөөнеттиниш база төп черден планваттынып турган. Колдуунда-ла дайын үезинде төрүттүнүп үнген ындыг төпчүдүлге бүдүрүкчү күштериң хөгжүлдезинге саат ужураштырып өгелөөн, а планнаашкын ажылдакчылары боттуг амыдыралдан хоорлуп өгелөөннер.

СЭКП Төп Комитеди планнаашкынның хөрөөн өскижидериниң дыка хөй хемчеглерин ажылдап кылган болгаш амыдыралга боттандырган. Күрүне планын белеткээринге өө-не калбак массаларның киржилгезин баш удур көрүп турар демократтыг централизмниң ленинчи принципин хөгжүдүрүнче онза кичээнгей салдынган турган. Өрөөлди болгаш планнаашкынны төпчүтүзүнүң талазы-биле өлөөн хөй хемчеглер база чоруттунган. Бүдүрүлгелер директорларының, өвилелдешкен республикаларның өрөөлерин алгыткан. ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинге бадылаттынар планның хемчөөлдерин дыка кызырган.

СЭКП-ниң XX съездизиниң соонда өө-не чугула улуг хемчеглер чоруттунган. Съездиниң шиитпирлерин күүседири-биле СЭКП Төп Комитеди экономиканы көдүрер болгаш күрүне планнаашкынының хөрөөн өскижидер талазы-биле өлөөн хөй хемчеглерни чоруткан. Бо талазы-биле СЭКП ТК-ның декабрь (1956 чыл) болгаш февраль (1957 чыл) Пленумнары онза черлерни өөлеп турар. Планнаашкында четпестерни декабрь Пленумунга делгеренгей шүгүмчүлөөн болгаш күрүне планнаашкынын хөрөөн үндезини-биле өскижидериниң талазы-биле хемчеглер алдынган. Планнаашкынны нарыылаттазынче, күрүне планының хемчөөлин кызырарынче онза кичээнгей салдынган турган. Планның оноалгалары-биле оларның материалдыг хандырылгазының арызында карышкаты болдуган хоралыг практиканы соксадырын СЭКП ТК-ның Пленуму негөөн.

Планнаар органнар 5—10—15 болгаш оон-даа хөй чылларда перспективиг планнарны кылырынче шыңгыы эргилдениң өргежок чугулалынче база онза кичээнгей салдынган турган. Күрүне планнарын үндезилеп кылырда өртем өзугу-биле ылан барымдаалап көрүп хаңырарының чугулазын айыткан турган чоруктан ойталаары чугула деп санаттынган. Планнаашкынның үндезининге перспективтиг планны алыр, оон оноалгаларын планнаттынып турар перспективазының чылдарынга аңгылап үөер. Дараазында чыл өгелөөрниң мурнунда күрүне планының күүселдезинден үнүп көөп турар чүгле чамдык эдиглерни кылыр. Хандырылганың күрүне

Спорттуң кышкы сезонунга үлегерлиг белеткенир

Кызылдың спортчулары кышкы сезонга солун, янзы-бүрү чаа көргүзүглерлиг ужуражырынга улуг күзелдиглер. Ол дээрге чүгле область төвүнде эвес, районнарда-даа спортчу аныяктарның сеткил сагыжын дөстүндүрбейн турар. Күш-культура болгаш спорт кижиниң кадыкшылынга улуг ужур-дузалыг, ону кижи бүрүзү сонуургаар.

Күш-культура болгаш хөй-нийти организациялары кышкы сезонга белеткелдер талазы-биле улуг ажылдарны кылыры негеттинип турар. Амгы үеде Кызылдың стадионунда коньки-лиг маңнаар дескинчекти доштадын өгелей берген. Ол ышкаш чоннуң массалыг коньки-дээр база хокей ойнаар шөлүн стадионуң чанында сеп аксынга белеткээр деп турар.

Мооң-биле кады Кызылдың Гастелло аттыг культура болгаш дыштанылга парыгының дирекция чери кышкы спорт сезонунга уткуштур сеп унунга каток шөлү тургузарынга база белеткенин турар. Ол ышкаш «Күш-ажыл» эки-тура нийтилелиниң организациязы хоорайның парыгынга лыжа баазазын белеткээн өгелей берген.

— Кышкы сезонга белеткелдер Туранда, Чадаанада болгаш Сарыг-Септе база организастыг чоруп турар—деп, күш-культура болгаш спорттуң область комитединиң даргазы эш Горбунов дыңнаткан. Хокейниң шилиндек командаларын организастап турар болгаш хаактаашкынга белеткенин турар.

Мооң-биле кады Кызылдың садыг баазазы болгаш райполар хаак, коньки болгаш спортка хереклиг өске-даа үүлдерни садыгларже үндүрери чугула негеттинип турар.

В. ЛУТКОВ.

Кышка белеткел

Сүт-Хөл районуң «Бора-Тайга» колхозунуң баштаар чери кышка белеткелди бо чылын эки организастаан. Бүгү-ле шөөр малга 74 чылыг кажаны белеткээн, 51 тонна сигенни, бир тонна дусту база кыштагларда чедирген.

Хойжулар Суван, Бора, Кончукай слар кыштагларында чылыг кажаларны, баштайгы үеде малга чидирттир чемни бүрүн белеткеп алганнар. Ишек кыштагларында 14 кажаны база ажыглалга киирген. Хаванның болгаш даганың чылыг кажаазы белен.

М. ЧАРТАК-ХУНА.

КИНО УРАН-ЧҮҮЛҮНҮҢ ЧАА ЧОГААЛДАРЫ

Чоокта чаа эрткен улуг байырлалдарны—Улуг Октябрьның 41 чыл ооң болгаш комсомолдуң 40 чыл ооң холбаштыр совет кинематографчылар чаа солун фильмнерни үндүрген.

«Ие талада» деп кино («Мосфильмниң») Ыраккы Чөөн чүкке совет эрге-чагыргазы дээш демиселдиң берге хүннерин чугаалап турар. Фильмниң маадырлары — комсомолчулар Безайс болгаш Матвеев. Партизан отрядының штавынче дайзыннарның аразы-биле эрткеш, чажыт документилер база акша чедирил бээр деп харыысалгалыг даалганы дайынчы өөнүктерге берген.

Командылал чериниң дужаалын күүседип чоруп тура олар улуг эрес-маадыр чоруун көргүзерлер. Матвеевти балыглапкан, ооң буду сандан үнген, ынчалза-даа амыдыралының сөөлгү минутазында чедир демиселчилерниң одуруунга туруп келген.

Москваның М. Горький аттыг киностудиязының үндүргени «Экитурачылар» деп кинода бистиң үениң үш чалыыларының дугайын чугаалап турар. Н. Кайтанов, С. Уфимцев болгаш А. Акишин экитурачылар болуп метро тудуунга чеде бергеннер. Кайгамчык улуг тудутта оларның найыралы быжыккан. Ооң соонда өөнүктер Адачурттуң Улуг дайынының үезинде дайзынга удур чаалажып чоруп турарлар. А. Акишин маадырлыы-биле өлген. А. Николай Кайтанов Берлиннің метрозун катап тургузарынга киржип турар. Оон Төрөөн чурттунга чаныш келгеш, электростанция тудуунга кире бээр.

Украинага совет эрге-чагырганы тургузар дээш демиселдин, улус ажыл-агыйын катап тургузар талазы-биле дайын сөөлүндеги тайбың ажылдың, аныяк салгакчыларны партияның кижизидип турарының дугайын «Киевтиң уруу» деп өөнүг кинода көргүзүп турар. Бо кинода көрүкчүлерге билдингир таныш артистер Б. Чирков, И. Переверцев, О. Жаков болгаш өскелер-даа ойнап турарын чон көөр.

Ашхабад киностудиязының үндүргени «Онза даалга» деп фильмниң чорудулгазы ак-гвардейжилерге болгаш даштыкы өжелекчилерге удур аныяк совет республиканың демиселиниң чылдарын көргүзүп турар. Кызыл Армияның дайынчызы туркмен Алты Мергеновка дивизия командири чугула даалга берген. Дайыннарның аразынга ол чеде берип, ак-гвардейжи отрядтың начальниги полковник Савицкийни идегедип алыр.

Билдине бээриниң, өлүмге таваржып болурунуң айыылы аңаа үргүлчү диргелип турган, ынчалзадаа эрес-дидим кызыл-шеригжи даалганы күүседип, дайынның дайын талазы-биле планнарын Кызыл Армияның штавынга дамчыдып бээр.

1917 чылдың октябрь хүннериниң болуушкуннарын «Октябрь хүннеринде» деп кино чугаалап турар. Киноның кол черинде—В. И. Ленинниң өвур-хевири. Чепсектиг тура-халыышкыны, партияның Төп Комитединиң хайныышкынныг ажылын ол удуртуп турар. Кышкы ордуну кызыл-гвардейжилер апканының соонда Түр чазактың талалакчылары революцияга улур сүлчээни үргүлчүлеп турган, ынчалзадаа ирип-чыдаан эрги ёзу бүстүп үшкен. В. И. Ленинниң эң чоок эштери, Октябрь революциязының идепкейлиг киржикчилери Свердлов, Дзержинский, Урицкий, Сталин, Подвойский, Антонов-Овсеенко болгаш өскелерни-даа бо кинодан көрүп болур.

«Андрейка» деп өөнүг фильм база төөгүлүг 1917 чылда болган болуушкуннарны көргүзүп турар. Лениннге дайзыннар халдаашкын кылыр деп турарын билип каан, Петроградтың ажылчыннар чурттап турган кыдыг черлериниң келген тывынгыр болгаш дидим оол Андрейка Смольныйже чеде берип, ол дугайын медээлеп бергенин бо кинода көргүскен. «Баштайгы хүн» деп фильм совет күрүненің турып келгениниң баштайгы хүннериниң дугайын чугаалап турар.

«Кижи кижиге» деп тоолкургу фильм база солун болуп турар. Атомнуг машиналарны, электроннуг техниканы, чаа-чаа хоорайларны, заводтарны, чурумалдыг черлерге аян-чоруктарны болгаш өске-даа чүүлдерни бо фильмден көрүп болур. Мында келир үеде чүү турып болурул деп теманы чырыдарын оралдашкан.

Чоокку үеде элээн каш даштыкы фильмнерни база бистиң көрүкчүлеривис көөрлер. «Аар хөл хаптары» деп венгр фильм боксер Лаци Ачунуң дугайын чугаалап турар. «Быт-шимээн чок тайга» деп кыдат фильм база үнер. Ооң кол утказы: парашют-биле кээп дүшкүлээр ужурлуг агентилерни америк шпион Ли Вөнь-ин манап турган. Ынчаарга кожа чурттакчыны Фэн Гуан-фа тус черде шпион организациязының удуртукчузу Бердслей болгаш өске-даа американчыларның идегелинге кирип алгаш, парашютбиле дүжерлериниң планын билип алыр. Парашют-биле шпионнар кээп дүжүптер билек-ле иштикиниң айыыл чок чоруунуң шериглери оларны туткулап алыр.

Корей Улус-Демократтыг Республикага турган сураглыг эртемден Ли Мен Сени өлүрер деп турганын болдурбаанын болгаш ол херекти үүлгедири-биле ажылдап турган лисынманчыларны канчаар туткулап алганын «Демисел ам-даа доозулбаан» деп корей фильм чугаалап турар.

Бистиң областың киноэкраннарынга чехословак «Мегелэшкин», испан-итали «Мээң даайым Хасинто», англи «Ийи копеек өртектиг анай» деп фильмнерни база көрүкчүдер көөрлер.

М. МАМОНОВ.

Хамааты байдалдың актыларының бижидилге органнарының ажылын бедик деңнелче

Өгленишкиннерниң бадылаашкынын, оларның ажылдап турары бүдүрүлге черлеринге, хөй-ниити организацияларның төлөөлекчилери, бүдүрүлгениң удуртукчулары олуржуп турда, байырлалдыг байдал-биле чорударын областың ХБАБ органнары хүн бүрүүн ажылынга улам-на хөй-биле практикалап турар.

Ажыл, албан талазы-биле өөнүктери болгаш эштери олуржуп турда байырлалдыг байдал-биле ындыг кежээлерни организастаар чорук бир черге кады чурттарганы өгелеп турар аныяк өгленишкеннерге уттундурбас эки сактыышкынны арттырар.

Ындыг болза-даа өгленишкеннерни бадылаарының культурлуг деңнелин бедидери чүгле ол өвес. Бо чугула ажылда болгаш хамааты байдалдың өске-даа актыларының бижидилгезининң талазы-биле областың ХБАБ органнарының ажылында улуг четпестер ам-даа бар. Чамдык районнарның удуртукчулары ХБАБ бюроларының ажылын чугулаан көрбейн, ол черлерниң ажылдакчыларының негелделерин чогуур үезинде, шын харыылап бербейн турарлар.

Районнарның-даа, Кызыл хоорайның-даа ХБАБ бюролары өгленишкеннерни бадылап турда, хөй-ниити организацияларының төлөөлекчилери, бүдүрүлгелериниң, албан, организацияларның удуртукчулары ол чугула ажылга киришпейн турарлар.

Чамдык ХБАБ органнары түскай таарымчалыг үе-шактарны доктаадып албаанынан бюроларга өгленишкеннерни бадылап турда, чаа төрүттүнген уруглар бүрүткедир, өлген кижилер демдегледир дээш келген хамаатылар, чара бадылаттырар дээн ашак-кадайлар ол черлерге хөй-биле чыглып алган тургулаар таварылгалар бар. Ындыг байдалдыг болуп турда өгленишкен аныяк кижилерниң бадыланчыышкыны культурлуг, байырлал хевирлиг болбас дээрзи билдингир.

Өгленишкеннерни хөй-ниити организацияларның төлөөлекчилери, бүдүрүлге, албан черлериниң удуртукчулары, ажыл, албан талазы-биле оларның өөнүктери болгаш эштери олуржуп турда, байырлалдыг ёзу-биле бадылаарын бистиң Төрөөн чуртузуттуң улуг-улуг хоорайларының ХБАБ органнары бодунуң ажылынга практикалап турар. Өг-бүле амыдыралын чаа эгелээр аныяк кижилерге байырлалдың ёзулалы кыдыр чечектер тутсуп, чылыг сөстер-биле байыр чедирип, деткиир чорук олурның сагыш-сеткилинге өөрүшкү болуп, үр үеде хевээр арттар.

Райкүүскомнарның болгаш ХБАБ райбюроларының ажылдакчылары болза, өг-бүленин, өгленишкинниң болгаш азырап хайгаараашкынның дугайында хоойлуну, чүгле бадыланышкан кижилерни хоойлу ёзугаар өгленишкеннер кылдыр хүлээп көөрүнүң дугайын чоннуң ортузунга тайыбырлаар соруулгалыглар. ХБАБ-тың бюроларынга өгленишкеннерни культурлуг, байырлалдыг байдалбиле бадылаарын канчаар организастап чорудар дугайында боттарының санал-сүмелерин аныяктар, оларның организациялары, а ол ышкаш хөй чылдарда амыдыралды чурттап эрттирген, дузалыг сүме кадып шыдаар улуг назылыг хамаатылар-даа бээри чугула.

ХБАБ-тың райбюроларының ажылын чогуур-биле чурумчуларда, Эрзин болгаш Тес-Хем районнарның бюроларын шагдаа черлериниң албан кылыр бажыңнарындан, Улуг-Хем, Бай-Тайга, Сүт-Хөл болгаш чамдык өске-даа районнарның бюроларын дапкыш өрөөлдерден үндүрүлээш, оларның ажылдаарынга таарымчалыг бажыңнарны эң чоокку үеде тыпсыры эргежок чугула. Чөөн-Хемчик райкүүскому (даргазы эш Красный) ХБАБ бюрозун бо чылдың 9 айларында ышкаш үргүлчү ыңай-бээр көжүрер практиказын соксаткаш, ол албан черинің ажылдаар бажыңының дугайында айтырыгны үзе шиитпирлеп бээр өй келген.

Районнарның удуртукчуларының талазындан үстүнде айтырыгларны чогумчалыг кылдыр шиитпирлеп, ХБАБ-тың райбюроларының ажылынче ханылап, аңаа чогуур контрольду күштелдирери чугула.

Г. ГЛУШКОВ,
Облкүүскомнуң чанында ХБАБтар талазы-биле улуг инспектор.

Номчукчуларның бижип турары

Улуг-Хем районнуң «Х Улуг хурал» колхозунуң колхозчулары чаа чылдың парлалга чагыдазынга идепкейлиг киржип, 600 ажыг төп болгаш область солуннарын бижидип алганнар. Колхозчулар Ирбижей, Допчаа, Серен-Доржу, Дүшкүн-оол болгаш оон-даа өскелер хөй-хөй чагыгларны чыл хуусаалыг чагытканнар.

Колхозта почтачылар Мендивот, Байыр-оол олар чагыганы организастыг чорударынга мурнакчы киришеннер.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

* * *

Таңды районнуң «Совет Россия» колхозунуң сүт-бараан фермазында инек кадарчызы Сарыг-оол 10 бөрүнү өлүргеш, белеткел конторазынга дужааган.

Ч. МААДЫР-ООЛ.

* * *

Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң өшкү кадарчызы Седип кышка эки белеткелдиг ужуражып турар. Коданында 500 ажыг өшкүзүнге чидирттир 22 тонна сигенни боду белеткээш, хөй кезиин кыштаанче сөөрткен. Өшкүлерге болгаш чаш аңайларга чылыг кажаа белен.

А. ТҮЛҮШ.

ЧУКОТКАНЫҢ БАШТАЙГЫ ЧОГААЛЧЫЗЫ

«Далай мутулдуруу-биле Чукот далайының арызында чинге дилиндек ортулукту дургаар чадыр өглер ийи одуруглай шөйлүп чоруткан; оларның арызында магазиннин, кедээ Советтиң болгаш артель баштаар черинің ыяш бажыңчыгаштары онзаланып көстүр: өң-не улуг бажың—школа ол». Чукотканың баштайгы чогаалчызы Юрий Рытхэунуң «Хар эриирининң үези» деп тоожузу ындыг сөстер-биле эгелээр.

Чогаалчының төрүттүнген черинің бир турлаа Улак болза Чукотка национал округ тургустунуп турар үеде ындыг байдалдыг турганын бодунуң чогаалының өгезинде Рытхэу бижип турар.

Юрий Рытхэу-биле мен чоокта чаа Якутск хоорайга ужуражып, таныштым. Рытхэу боду мырыңай аныяк—ол 1930 чылда соңгу чүктүң соок далайының эриинде Уэллен суурга төрүттүнген. Ол бодунуң төрөөн суурунга чеди чыл школазын дооскаш, ооң соонда Анадырның башкы училищезинге өөренген. 1948 чылда он сес харлыг чүкчи оол Ленинградка чеде бээр, а бир чыл болгаш-ла Ленинградтың күрүне университединиң төөгү-биология факультединге өөренип кирген. Ол ам бодунуң төрөөн черинде журналист болуп ажылдап турар. Аныяк чогаалчының намдары барык-ла бо.

Рытхэунуң чогаадыкчы ажыл чорудулгазы ооң студент турар чылдарында эгелээн. 1953 чылда «Эштер-өөнүктер» болгаш «Бистиң эриктиң кижилери» деп эгелер-биле ооң рассказтарының ийи чыылдазы парлаттынып үнген. «Аныяк гвардия» деп парлалга чери 1954 чылда ооң рассказтарының чыылдазын «Кижиниң ады» деп эге-биле үндүрген. Юрий Рытхэунуң рассказтары совет Чукотканың амыдыралын, ооң күш-ажылга ынакшылдыг, дидим, бөдүүн болгаш кызымак шудургу кижилерин талантылыы-биле көргүзүп турар. Аныяк авторнуң чогаалдарынче номчукчуларның кичээнгейи хандыккан. Ынчангаш Юрий Рытхэу 1954 чылда Совет чогаалчылар эвилелиниң кежигүү болу берген.

1955 чылда ооң чаа рассказтарының улуг чыылдазы «Чукотка сага» деп ат-биле ном кыдыр парлаттынып үнген. Ол чыылдада рассказтар чукот улустуң чаа амыдыралының дугайын: Чукотканың аныяктарының дугайын, төрөөн черинің ырларын болгаш тоолдарын хайыралыг кадагалаан кырганнарының дугайын, чукотка чадырдан Хабаровскче чүкчи студент Тэгрынээниң канчап ужудуп чорутканының дугайын чугаалап турар.

Ю. Рытхэу бодунуң чогаадыкчы ажылының дугайын меңээ мынча деп чугаалап берген:

— Бодумнуң чогаал ажылымны шүлүктер чогаадырындан эгелээн мен. Эң баштай очулдуруп тургаш, ооң соонда бодум чогаадып турар апарган мен. Мээң эң баштайгы «Эштер — өөнүктер» деп рассказым 1952 чылда «Огенок» журналга парлаттынып үнген. Чогаалчы А. Смолян бодунуң сүмелери-биле меңээ дыка дузалашкан. Ооң ачызында ылаңгыя 1953 чылда өлүп чогаалдарны бижээн мен. Ленинградка чурттаары сонуургаңчыг-ла, ынчалза-даа төрүттүнген черинче кижи дыка тыртылар. Ынчангаш мен база катап Чукотканда чеде бергеш, «Магаданская правда» солуннуң корреспондентизинде ажылдап турар кен.

Мен бодум база-ла чогаалчы деп санатпышаан, солун черинде ажылдап турар болгаштың мынча деп айтырдым:

—Корреспондент болуп ажылдаарга, чечен чогаал талазы-биле ажылыңарга шаптык болбас бе?

Ооң харыылааны:

—Журналист болуп ажылдаары мээң чечен чогаал ажылымга шаптык болбайн, харын-даа мээң чогаадыкчы ажылымга чедишкиниг идиг болуп, амыдыралды таныжып алырынга дузалап, амыдыралдың чаа болуушкуннарының билиглери-биле мени чепсегген турар.

Юрий Рытхэунуң «Хар эриирининң үези» деп чаа тоожузу колдуунда-ла автобиографтыг чогаал болур. Ында авторнуң бодунуң, чүкчи оолдуң салым чолунуң дугайын, совет эрге-чагырганың ачызында ооң амыдыралы ооң адаларының болгаш кырган ачаларының амыдыралындан онза ылгалдыг болуп турарының дугайын чуруп көргүзүп турар. Ада-чурттуң Улут дайынының үезинде чүкчи улустуң амыдыралын бо чогаалда байыдып көргүскен. «Хар эриирининң үези» деп тоожунуң ийи-ги номун чогаалчы ам бижип турар.

Революция мурнунда соңгу чүкке барык черлик амыдыралдыг чораан, үжен чылдар мурнунда үжүк бижин белин чок чораан чүкчи улустуң чечен чогаалы тургустунуп, Рытхэу ышкаш талантылыг чогаалчылыг болган чорук Коммунистиг партияның ленинчи национал политиказының тилелгезининң база чайынналчак херечизи болур.

Ол национал политиканың ачызында Совет Эвилелиниң хөй-хөй улустарының литературазы чечектелип, ооң национал кадрлары өзүп үнген.

Б. ХӨВЕҢМЕЙ.

Чурукта: Якутияның күрүне университединиң студентилери-биле Юрий Рытхэунуң чугаалажып турары (оң талазында).

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

★

Чугула негелде

Бай-Тайга районнуң «Малчын» колхозунуң кежигүннери колхоз баштаар черинге чунар бажың тургузарын негеп, чаңгыс удаа эвес айтырыгны тургускулаан. Негелде ёзугаар чунар бажыңны кылырыбиле тускай бир бажыңны тудуп дооскан.

Ону ажыглаарының кайызы чорда, чунар бажың эвес, столовая кылып, хой тарып боозадыр пунктуга ажыглааш, түннелинде чурттала бажыңы кылдыр шилчидип каан. Чурттакчы чоннуң культурлуг амыдыралының база бир кол үндезини—чунар бажыңны колхоз баштаар черинің чугулалап көрбейн турары дыка четпее.

М. ДӨРБЕТ-ООЛ.

Столовая ажылын экижидер

Мөнгүн-Тайга сельпозу Мугур-Аксында столованың ажылын хынап көрбейн турарындан ук столованың ажылы сөөлгү үеде элээн баксыраан. Янзы бүрү чемнерни белеткеп болурунуң аргалары бар-даа болза, столовая ажылдакчылары боова, каша, шэйдан өске чемнерни кылбайн турарлар. Эштен кылган чем аймаа столоваяда көзүлбес.

Ооң-биле чергелештир столованың ишти болгаш чемненикчилерге чем салып өккелген савалар чугунмаан, хирлиг болуп турар.

И. УСПУН-ДОРЖУ.

Чунар бажың ажылдавастаан

Сүт-Хөл районнуң «Алдан маадыр» колхозунуң чунар бажыңын ажыглалга киргени колхозчуларга кончуг таарымчалыг болуп турган. Ындыг болза-даа чай ортузундан бээр аңаа одаар ыяш чогундан чунар бажың ажылдавастай берген. Колхозтуң баштаар чери колхозчуларның культурлуг амыдыралынга хамаарышкан ол чугула черни одаар ыяш-биле хандырарынче кичээнгей салбайн турары кончуг четпес. Чунар бажынга одаары-биле белеткээн ыяш ам-даа сөөрттүнмээн.

Н. ОНДАР.

★ * *

Садыг кадрлары-биле ажылды экижидер

Чаа-Хөл райпозунуң баштаар чери, ооң даргазы эш Наксыл садыг кадрлары-биле ажылды четпес чорудун турар. Садыг ажылынга кижилерни хүлээп алырда кадрларны шилип алырының партийжи принципин чамдыкта үреп келген. Ооң түннелинде райпода өрелериниң болгаш самчыгдалдарның түүү көвүдээн.

Аңаа мындыг чижекти көргүзүп болур: мурнунда самчыгдал кылгаш, шиитпирип чораан Очур-оолду Кара-Тал магазинининг өргелекчизинге баштаар черниң шиитпири чокка эш Наксыл чааскаан томуйлап чоруткан. Ол магазинни Очур-оол хүлээп алган хүнүнден соңгаар арагалап эгелээн. Хереглел кооперациязының 35 муң рубль түннүг өнчүзүн Очур-оол самчыгдаан. Үрбүнде кедээ магазинниң өргелекчизинге бо чылдың июнь айдан бээр 3 кижини хүлээп алгаш, халаштырган.

Тыва облпотребсоюзтуң чанында садыг-кооператив школазын дооскаш, райпога келген аныяк кадрларның амыдырал-чуртталгазының дугайында райпо даргазы эш Наксыл сагыш салбайн турар. Ол школаны дооскан Монгуш Сундукайны чурттала бажыңы-биле амга чедир хандырбаан. Садыг кадрлары-биле ажылды күштелдирери эргежок чугула.

В. ДОРЖУ.

Чоннуң эт-хөреңгизин камгалаар ажылды күштелдирер

Бай-Тайга районнуң Каргы кедээ Советиниң ажылчы чоннарының ортузунда күрүненің эт-хөреңги страхованиезининг талазы-биле таныдылга ажылы сөөлгү үеде чоруваатаан. Советте «Малчын» колхозтуң чамдык колхозчулары мурнунда камгалаткан малдарындан когарааза-даа оларның страхование төлевирин үр үеде ап шыдавайн турарлар.

Чижээ, И. Шири камгалалдыг аъды июнь айда-ла сугга дүжүп өлүрге, ооң актызын чогуур үезинде кедээ Советтиң күүскомунга киргеш, харыызын амдыгаа чедір албаан. Камгалаткан эт-хөреңгизинден когарааш, страхование төлевирин албайн чоруур өске-даа хамаатылар чурттакчыларның аразында хөй.

Күрүненің эт-хөреңги страхованиезининг дугайында таныдылга ажылын калбартырын, ажылчы чоннарның чөптүг негелделерин хандырарынче кичээнгей салырын хамаарышкан албан черлериниңден чон күзеп турар.

У. ИРГИТ.

Өөредилге херекселдерин кайын тып алырыл

Каа-Хем районнуң Бүнгуртуг чеди чыл школазында өөреникчилер өөредилгениң чугуда херекселдери-биле бүгүн хандыртынмаан. Өөредилге номнары, кыдыраштар болгаш өске-даа үүлдер магазинде шуут чок, ынчангаш ол бүгү үүлдер өөреникчилерде чедишпейн турар. Чамдык өөреникчилер кыдыраштары чокка кичээлге олуржур ужурга таваржып турар.

Районо (эргелекчизи эш Пликов), райпо (даргазы эш Кууларов) бо дугайында сагыш салбайн турарлар.

Бо байдалды дүргени-биле эдии алыр дээш дарый хемчеглерни алыры чугула.

В. ДҮМЕН-БАИР.

планын чыл санында кылыры болгаш чазактан бадылаары хевээр артар. Бүдүрүлгелерни ап көөр болза, оларга чыл бүрүзүнүң планын үеткүү организациялардан (улус ажыл-агыйының чөвүлелинден) перспективтиг планың онзалгаларын болгаш ооң херек кырында күүседеэин барымдаалааш бадылап берип турар.

* * *

Үлетпүрүү болгаш тудугну удуртуун организастаарын улам ындай хөгжүдер дугайында чугула шиитпирни февраль Пленуму үндүрген. Ол шиитпир калбак чугаалажып көрген соонда бүгү улустан чүүлдүг деп көрдүнген болгаш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң VII сессиязындан хоойлу кылдыр хүлээп алдынган. Эргелелдиң албан черлерин барымдаалаан система девискээрнин системазы-биле солуттуурган, ында административтиг экономиктиг районнуң үлетпүрүүнүң болгаш тудуунуң кол эргелээр чери улус ажылагыйының чөвүлели апарган. Эргелелдиң чаа системазы эрги системаның үезинге бодаарга, улус ажыл-агыйында дыка улуг бүр күштерни илередип ажыглаар арганы берген. Барык бүдүн чартык чыл хуусаалыг ажылдың көргүскенин ёзугаар алырга, ол бүр күштер ажылдап турар бүдүрүлгелерден оларны бир дески чөп ажыглаанының хараазы-биле продукцияларны дыка көвүдеткенинде, бүдүрүлгени специализастаарын амыдыралга боттандырганында, бодунуң экономиктиг районунуң бүдүрүлгелерин бодамчалыг кооперастаанында, ол чорук бүдүрер үүлдү база көвүдеткен болгаш сөөртүлгени кызырган; эргелелге чарыгдалдарны кызырганында болгаш тускай эртемниглерни бүдүрүкчү күш-ажылче хостап киргенинде илереттинип турар.

1956 чылдың чугула геологтуг ажыдыышкыннары тудугларны төлевилээринге болгаш эгелээринге курлавырларны болгаш өске-даа сан-түүннерни ылгарадырынга долу тодарадылганы берген. Ол ажыдыышкыннар чамдык таварылгаларда үлетпүрүүн улуг бүдүрүлгелерин таарыштыр тургузарынга өскерилгелерни киирер азы чамдык бүдүрүлгелериниң капитал салыышкыннарынга болгаш ажылдадып эгелээр хуусааларын айтырда өскерилгелер киирер апаар ол хире улуг болгулаан. Чижээлээрге, Казах ССР-ниң Кустанай чоогунга магниттиг руданың делегейде эң улуг — Соколовское, Сарбайское, Кочкарское деп черлери ажыттынган. Курскиниң магниттиг аномалиязының чаа-чаа байлактыг черлери Курскиниң, Белгородтуң районнарында ажыттынгылаан. Адактың сөөлүнде, 1957 чылда бойдус газының кайгамчык хөй чыдар черлери ажыттынган, ол черлер болза, чүгле одаар үүлдүү эвес, харын химия үлетпүрүн чиик өртектиг чиг эт-биле хандырарының айтырыын шиитпирлээринің аргазын берип турар кол адыр болур газ үлетпүрүн чуртка хөгжүдер дугайында айтырыгны мырыңай чаазы-биле тургузар арганы берип турар.

Чурттуң одалга балансызының тургузуунун айтырыгларын принципиалдыг эде көөрү тодаратынган. Одаар үүлдүү аар өртектиг хевирлериниң бот деңзизин кудуладыры болгаш суук одаар үүлдүн болгаш газтың үлүүн көвүдедири ажыктыг деп көрдүнген. Ооң чамдыызы XX съездиниң Директиваларында баш удур көрдүнген. Ынчалза-даа, маңаа айыттынганы ышкаш, чаа-чаа хөй газ бар черлериин ажыттынганы-биле газ хереглелин көвүдедириниң долу аргазы тывылган.

Одалга политиказының өскерилгени чурттуң электрижидилгезининг, ооң иштинде электрижидилгениң чугула кезии — электроэнергетиканың хөгжүлдезининг дугайында айтырыгны чаазы-биле тургузар арганы берген. Чоокку 7 — 8 чылларда доктааттынган күштүү чаңгыс чижээнге дыка эвээш капитал салыышкыннарын негеп турар одалга-биле ажылдаар электри станцияларын хөй тудары ажыктыг деп көрдүнген. Суг күжү-биле ажылдаар электри станцияларындан алган электри энергиязының үнези одалга-биле ажылдаар электри станцияларындан чиик болуру тодаргай-ла. Ынчалза-даа чаңгыс ол-ла акша-биле одалга-биле ажылдаар электри станцияларын дүрген болгаш хөй-биле тургузуп ап болур, а нефть биле газ үлетпүрүн дүрген хөгжүдери электри энергиязын одалга дугайында сагыш салыышкындан хостап турар. Мынчангаш электри энергиязының бүдүрүлгезин дүрген көвүдедип, чурттуң электрижидилгезининг темпилерин дүргедип болур.

Химия үлетпүрүн улам ындай хөгжүдериниң болгаш улус ажылагыйының системазынга ооң өөлөөр орнунун дугайында айтырыг база чаазы-биле салдынган. Химия үлетпүрүнүң хөгжүлдезин дүргедедир дугайында айтырыгны тускай чугаалашкан СЭКП ТК-ның май (1958 чыл) Пленуму аар индустрияның шиитпирлиг адырларының бирээзи болур химия үлетпүрүн дүрген хөгжүдериниң эргежок чугулазын айыткан.

Айтырыгны ынчаар тургускан чорук өске адырларның күсели-биле химия үлетпүрүнге ажыктыг кылдыр капитал салыышкыннарын эде хуваарын негеп турар. Химия бүдүрүлгезининг продуктуларын чок-ла болза аар индустрияның адырларынче (А бөлүк), чок-ла болза чиик үлетпүрүнүн адырларынче (Б бөлүк) угландырган туруп болур. Химияның хөгжүлдези улус ажылагыйынга аажок өөлгир чорукту тургузар болгаш аар үлетпүрүү баштайгы өөлчегде колдады хөгжүдеринче партияның чиигине шугумундан чая баспайн тургаш, улустуң хереглел барааннары-биле чонну хандырарының сорулгазын харугда шиитпирлээр арганы берип турар.

Бо бүгү—перспективтиг планны чаа ёзу-биле көөр болгаш Совет Эвилелиниң экономиказын улам дүрген хөгжүдеринге чаа-чаа байдалдарны ажыглаар чорукту эргежок кылып турар. Чаа ёзу-биле көөрү деп чүл дизе, беш чыл планын эвес, харын алдыгы беш чылдың сөөлгү ийи чылы кады кире бээр чеди чыл планын чогаадып кылыры ажыктыг деп көрдүнгенинде. Бо чорук, бир талазында, планның улашкак болгаш үзүктел чок чоруун хевээр артырар арганы берип турар, өске талазында, чаа геологтуг ажыдыышкыннарга үндезилээш төлевилеттинип турар бүдүрүлгелерни демги-ле чеди чыл хуусаада тудар болгаш ажыглалга киирерин планнаар арганы бээр, ынчаарга оларны беш чыл иштинде тудары берге азы харын-даа тудуптар аргажок.

Чурттуң күчүлүг экономиктиг кедүрлүүшкүнүнүң чеди чыл программазын бүгү совет улус бодунуң үндезин, амыдыралчы хөрээ кылдыр хүлээп алырынга кандыгдаа чигзиниг чок. Бистиң планнарывыстың күжү болза, оларның массалардан төрүттүнгенинде болгаш массаларның боттарының амыдыралга боттандырарында. 1959 — 1965 чылдарның чеди чыл планын чогаадып кылырынга онза хөй чогаадыкчы инициативалар салдынган.

Коммунистиг партияның мерген удуртулгазы, ажылчы массаларның өзүп турар чогаадыкчы идепкейи капитализм-биле тайбың экономиктиг чарышка социализмниң чаа-za улуг тиилелгелериниң шынчы магадылалы болур.

И. А. КУЛЕВ.
РСФСР-ниң Күрүне планының кежигүү.

Польша Улус Республиканың төлээлериниң төрээн чуртунда ээп чеде бергени

ВАРШАВА. (СЭТА). Польша Улус Республиканың найыралдың аян-чоруун кылып, Совет Эвилелинге чораан төлээлери ноябрь 12-де Варшавада ээп чеде берген. Төлээлериниң составында: Польшаның Каттышкан ажылчын партиязының Төп Комитединиң Бирги секретары — төлээлериниң даргазы В. Гомулка, ПКАП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүнү, Польша Улус Республиканың Күрүне чөвүлелиниң даргазы А. ЗаваДский, ПКАП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүнү, ПУР-нуң Министрлер Чөвүлелиниң даргазы Ю. Циранкевич болгаш оон-даа өскелер кирип турар.

Польша найыслалдың кол вокзалынга төлээлерни ПКАП ТК-ның Политбюрозунуң кежигүннери С. Ендриховский, Р. Замбровский, И. Лога-Совиньский, Э. Охаб, А. Рапацкий, ПКАП ТК-ның секретарьлары Е. Альбрехт, З. Клишко, В. Яросинский, Польша Улус Республиканың Күрүне чөвүлелиниң даргазының оралакчылары О. Ланге, Б. Пэдедворный, Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчылары З. Новак болгаш П. Ярошевич, чазактың кежигүннери, политиктиг партияларның удуртур ажылдакчылары, Варшаваның хөй-ниитизиниң төлээлекчилери уткуп алган.

Варшавада дипломаттыг корпустуң кежигүннери база төлээлерни уткаанар.

Владислав Гомулка кол вокзалга допчу медеглел кылган, оон чугаалааны болза:

Бистің аян-чоруувустуң түннели — хамыктың мурнунда польша-совет найыралдың быжыканы болур, чүге дээрге бистің польша күрүневистің хамаарышпас чоруунуң болгаш бот эргезиниң үндезини ол болур. Ол дээрге бистің улузувуска эң үнелиг түүл, бистің кызыгаарларывыстың дээп болбас чоруунуң магадылалы болуп турар. Совет Эвилелиниң муң-муң хамаатыларының, Совет Эвилелиниң ажылчыннарының, колхозчуларының болгаш интеллигенциязының өмүнээзинден силерге Советтер чуртунуң ажылчы чоннарындан байырны чедирип эккелген мен. Бистің эң өргүм болгаш эң шынчы өнүүвүс эш Хрущев польша улуска чүректің эң-не ханызындан изиг байыр чедирип, амыр-менди бараалгаткан.

Кыдатта тарып турар черлериң 60 хуузун суггарган

ПЕКИН. (СЭТА). Кыдатта суггарылга тудуунуң хемчээлиниң талазы-биле 1959 чылга көрдүнген план бо чылын-на күүсеттинген. Эрткен чылдың октябрьдан өгелээш бо чылдың сентябрьга чедир чуртка тараачыннарның 32 миллион гектар черлерин суггарган. Оон түннелинде чуруттың тарылга шөлүнүң 60 чыгам хуузу суггарттынып турары ол. Кандаашкын турда безин көдээ ажыл-агый культураларының бедик дүжүдүн тараачыннар ажаап алырынга суггарылганың калбак тудуу дузалаан.

Улуг ийи хемнериң — Хуанхэ-ниң болгаш Яңзының уннарында чеди можуларда амгы үеде улуг болгаш ортумак гидротехниктиг ийи муң тудугларның тудуу чоруп турар.

Нинся-Хуэй автономнуг районда чуртта Хуанхэ хемде эң улуг гидротехниктиг тудугларның бирээзи болур Цинтунсяның тудуу калбарган. Хемниң унун дуглаптар плотина кайгамчык улуг суг хөлбээ болур. Ол дээрге тарыыр 450 муң гектар черни суггарар арганы бээр 260 муң киловатт күчүлүг ГЭС-тің бажыңы аңаа бедип үнер.

Яңцзы-Хуанхэниң судно чоруур каналының оруун шинчилээр талазы-биле ажыл доозулган. Ол тудуг Хуанхэниң болгаш Яңцзының алдыы агымнарында миллион-миллион гектар кандаачал черлерни суггарар арганы бээр.

Хунань можуда суггарылга тудуунда 1 миллион ажыг тараачыннар киржип турар. Чайладылганың түс-түс каналдарын чалдарын болгаш суг хөлчүктерин ында тудуп турар. Ол чорук 1 миллион ажыг гектар шөлдерни сугландырар болгаш рис бүдүрер талазы-биле республикада ийиги черни эзлеп турар Хунаньга оон шөлдерин дыка калбарттыр арганы бээр.

КУР-нуң даштыкы херектер министерствозунуң дөртен бирги сагындырыы

ПЕКИН. (СЭТА). Синьхуа агентилелиниң дыцнатканын ёзугаар алырга, ноябрь 11-де америк шериг транспортунуң «С—54» хевирлиг самоледу Гуандун можунуң Ваньшань оргуулуунуң агаар делгемининг кырынга шургуп кирип келген болгаш аңаа 40 ажыг минута чоруп турган. Ол-ла хүн «Г—86 Д» дээр америк хыдыкчы самолет КУР-нуң Фуцзянь можузунуң Мацзудао болгаш Дуньин районнарының девискээр сугларының агаар делгемининг кырынга шургуп кирип келген.

Каттышкан Штаттарның ол дайынзырак чөнгээзи-биле холбаштыр КУР-нуң даштыкы херектер министерствозунуң төлээлекчизи 41-ги шыңгыы сагындырыгны кылыр кылдыр талаалеттирген.

Кореяга тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы үрээниниң чаа фактылары

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Кореяның төп телеграф агентилелиниң дыңналып турарын ёзугаар алырга, Кореяга тайбыңчыдылга талазы-биле ийи талаларның шериг комиссиязының төлээлекчилери америк таланың чепсектиг үш шпионнарының Кореяның сонгу кеззәнде чепсээн дүжүрген зонаже шургуп кирип келгениниң дугайында истелгени ноябрьның 8-9-та чоруткан.

Истелгеден илерээнин ёзугаар алырга, ол үш шпионнар чепсээн дүжүрген зонада америк таладзн боттарын ажылчыннар кылып алган, чепсээн дүжүрген зонадан сонгу талаже турар суурга октябрь 29-тун дүнезинде ханылап кирил келгеш, таарымчалыг болган тавырылгада КУДР-ниң девискээринче ханылап киреринде манап, аңаа 6 хонган. Оларны харын аңаа тудуп хоруугдаан.

Шпионнарның боттарының миннишкиннери болгаш шуут бүзүрелилгелер турбуже, америк таланың төлээлекчизи ол маргыш чок фактыларны хүлээп көрбелин орадашкан деп тайбыңчыдылга талазы-биле шериг комиссиязында корей-кыдат комиссияның төлээлекчизи медеглээн. Ынчалза-даа кандыг-даа кажарлаашкыннар тайбыңчыдылга дугайында дугуржулганы чаа үрээниниң ол фактыларын чажырып шыдавас деп үвени ол онзалап демдеглээн.

КНО-нуң Кол Ассамблеязының XIII сессиязы

ПОЛИТИКТИГ КОМИТЕТТЕ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Корей айтырыгны чугаалажып көөрүн Политиктиг комитет ноябрь 11-деги эртенги хуралында дооскан.

Каттышкан Штаттарның болгаш 12 өске чурттарның саналдаан резолюциязын бадылаашкына киреринің мурнунда Совет Эвилелиниң төлээлекчизи В. А. Зорин чүве чугаалаан. Ол резолюция болза Каттышкан Штаттар Мурнуу Кореядан бодунуң шериглерин үндүрер күзел чогун көргүзүп турар-дыр деп ол база дагын онзалап демдеглээн. Ук резолюцияны ёзугаар алырга, даштыкы шериглерни үндүрери, а ол ышкаш Кореяның бодун каттыштырары Корей Улус-Демократтыг Республикага удур дайынга киришкен күрүнелериниң ажылдап кылганы негелделерге боттанган турар ужурлуг ышкажыл деп үвени ол көргүскен. Ол чангыс талалыг негелделер оларны өске тала хүлээп албас деп чүвеге баш удур кордаттынган.

Шериглери КНО-нуң адын тудуп Кореяга дайынга киришкен бүгү күрүнелериниң чазактарынга КУР-нуң чазааның нотазының кол-кол түүлдерин В. А. Зорин номчаан. КУР-нуң болгаш КУДР-ниң чазактарының ол нотада кирген саналдары корей айтырыгны тайбың шиитпирлээриниң боттуг үндезини болуп турар деп ол медеглээн. Ол саналдарны хүлээп албазы ол айтырыгны шиитпирлээринден ойталаар дээни ол тур.

Корей айтырыгны шиитпирлээринге кандыг-даа идигни берип шыдавас болгаш Кол Ассамблеяның мурнундагы резолюцияларының аңаа-ла дапкырлаашкыны болуп, херек кырында шынныг чорукту херекке албайн турар Каттышкан Штаттарның болгаш өске 12 чурттарның саналдааны резолюция төлевилелиниң талазы-биле бадылаашкынче комитет шилчээн. Ол төлевилелди 9 төлээлер удурланган, 18 төлээлер дадагалзаан 54 бадылаашкыннар-биле хүлээп алган. ССРЭ-нин, Албанияның, Болгарияның, Белорус ССР-нин, Чехословакияның, Венгрияның, Польшаның, Румынияның болгаш Украин ССР-ниң төлээлери ол төлевилелге удур бадылааннар. Афганистанның, Бирманың, Камбоджаның, Цейлоннуң, Финляндияның, Гананың, Индияның, Индонезияның, Иракның, Ливанның, Ливияның, Марокконуң, Непалдың, Сауд Аравиязының, Суданның, Каттышкан Араб Республиканың, Йеменниң болгаш Югославияның төлээлери бадылаашкын үезинде дадагалзааннар.

Кол Ассамблеяның эрткен сессиязынга шак-ла мындыг резолюция дээш 59 бадылаашкыннар бердинген турган.

Англияда атомнуг ийиги электростанцияны ажыглалда киирген

ЛОНДОН. (СЭТА). Атомнуг энергия айтырыгларының талазы-биле англи эргелел черинің дыңнатканын ёзугаар алырга, атомнуг ийиги англи электростанция Шотландияда Дамфришир графствозунда Чепел-Бросста ажылдап өгелей берген.

Чаа электростанцияда дөрт реакторларның бирээзи 50 муң киловатт күчүлүг реактор англи электри четкизинге 1959 чылдың өгезинде энергияны берип өгелей бээр, а өскелери 1959 чылдың төнчүзүнде бээр.

Коллдер-Холлда станция ышкаш Чепел-Бросста атомнуг электростанция чүгле электроэнергияны эвес, харын шериг сорулгаларынга плутонийни база бүдүрер сорулгалыг.

Иракка күрүне талазы-биле кем-буруулугларның херектерин шииткени

БАГДАД. (СЭТА). Күрүне талазы-биле кем-буруулугларның — Нури Саидтің чазаанга даштыкы херектер министри, а сөөлзүреди премьер-министр турган Фадыль Джемалинин, кол штабтың начальнигиниң оралакчызы болгаш үшкү ирак армияның командылакчызы чораан генерал-майор Ганз Дагестаниниң болгаш ирак армияның кол штавының начальниги чораан генерал-лейтенант Рафик Арифтің херектериниң талазы-биле Иракның дээди шериг судунуң шииткелин чарлаан.

Бо кижилер үжээ-ле Сирияның хамаарышпас чоруунга удур угланган империалистиг сүлчээлерге, а ол ышкаш Фейсал хаанның чагырга-зының үезинде улуска удур политиканы чоруларынга идепкейлиг киришкен дээш буруудаттырганнар.

Буруудаттырганнарны азып турган, өлүрүп шаажылаар кылдыр шииткен.

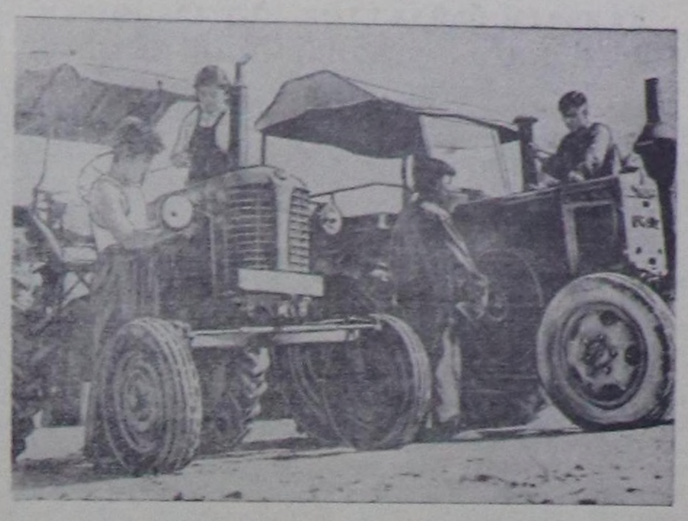

Кыдат Улус Республикада үүрмек кооперативтерни улгаттыр каттыштырар болгаш оларны улусчу коммуналар болдурар чорукту боттандырып турар. Улусчу коммуналарны хөгжүдеринге кол чүве болза чуртта кеҗээ ажыл-агый бүдүрүлгезин бүгү талалыг болгаш чайгылыш чок көдүрери база тараачыннарның политиктиг медерелиниң чайгылыш чок өзүп турары болур. Улусчу коммуналарда үлетпүр, көдээ ажыл-агый, садыг, чырыдышкын болгаш шериг херээ (улусчу ополчение) дүгжүп турар. Ниитиниң чемненилге черлерин, урутлар садтарын болгаш яслилерин, даараныр мастерскаяларны, көдээ ажыл-агыйның ортумак школаларын болгаш кадрлар белеткээр талазы-биле школаларны организастап турар.

Улусчу коммуналарны тургузары социалистиг тургузуушкунну дүргедирде, социализмни хуусаа бетинде тургузарда болгаш коммунизмче чоорту шилчиирде тараачыннарны удуртурунче угланган кол угланыышкын болуп турар.

Чурукта: Хэнань можуда Цилининиң улусчу коммуназының трактор бригадазында ажылга машиналарны белеткеп турары.

Тан Мао-линьиң фотозу. Синьхуа агентилели.

Японияның социалистиг партиязының онза съездизи

ТОКИО. (СЭТА). Японияның социалистиг партиязының онза съездизи ноябрь 12-де Токиода ажыттынган. Съездиде 600 чыгам кижи — парламентиниң депутаттары, социалистиг партияның төп болгаш чер-чер организацияларының төлээлекчилери, а ол ышкаш партияны деткип турар организацияларның төлээлекчилери олуржуп турар. Полицияның бүрүн эргелериниң дугайында хоойлуну эде көөрүнге удур болгаш амгы чазакты дүжүрер дээш партияның улам ыңайгы демиселиниң угланымышкынын ажылдап кылыры-биле онза съездини чыыдырган. «Полицейжи хоойлуну эде көөрүн болдурбаалы! Парламентини саат чок тарадыр! Кисиниң кабинеди чок болзун! Тайбыңы болгаш демократияны камгалаар дээш улустуң шимчээшкинин калбартыылы!» — съездиниң ажыдының эртип турары кол лозунгулар ындыг. «Айыыл чок чоруктун керээзи» дижир японамерик керээни чок кылыр болгаш Кыдат-биле дипломаттыг харылзаларны катап тургузар дээш негелделиниң демдээ-биле бо съезд база ажыттынып турар.

Тус черниң хайгааракчыларының бодалы-биле алырга, чуртта политиктиг байдалга съезд улуг саъдардыг болур, чүге дээрге амгы политиктиг кризисти шиитпирлээр төлээде, ийи партияларның арызынга бедик деңнелге чугаалажыышкыннарны чорудар дугайында чагырыкчы партияның саналын бо съезд шиитпирлээр, хүлээп алыр азы хүлээп албайн-даа баар ужурлуг болуп турар. Социалистиг партияның төп күүсекчи комитеди чоокта чаа бодунуң онза хуралынга ындыг чугаалажыышкыннардан дадагалзаар деп шиитпирни үндүрген болгаш ол айтырыгны партияның онза съездизинге тодарадып көөрү эргежок чугула деп шиитпирлээн.

Партиялар арызынга чугаалажыышкыннарга хамаарыштыр болуунуң туружун айтып турар үш негелделерни социалистиг партия харугда тургускан: чагырыкчы партияның парламентиниң сессиязын соңгаарладыр дугайында чангыс талалыг хүлээп алган шиитпирин күш чок болдурар; полицейжи хоойлуну эде көөр дугайында айтырыгны хүн чурумундан дүжүрер болгаш чагырыкчы партия амгы сессияның ажылының хуусаазын чаңгыс талалыг соңгаарладыңканда, парламент практиказының принциптерин үрээн адаккы палатаның даргазын болгаш даргазының оралакчызын дүжүрер.

Профсоюзлелдериниң, тараачыннар, хөрөөженнер болгаш демократтыг өске-даа организацияларның төлээлекчилери социалистиг партияның онза съездизиниң эртенги хуралынга байыр чедирип, чүве чугаалаан.

Полиция дугайында хоойлуну эде көөрүнге удур социалистиг партияның демиселиниң дугайында илетпелди социалистиг партияның чиңгине секретары Асанума кылган. Чагырыкчы партияның ажыглап турар аргаларын улуска удур болгаш антидемократтыг хемчег кылдыр социалистиг партия буруу шаап турар деп ол медеглээн. Чуртка полицейжи өзу-чурумну дагын төрүттүүдүрериниң удур демиселде дешпилгелиг 400 ажыг организациялар шагда-ла каттышканын онзалап демдеглээш, полицейжи хоойлуну парламентиге-даа, оон дашкаар-даа эде көөрүнге удур шудургу демиселди социалистиг партия үргүлчүлээр апаарын Асанума чыыдганнарга бүзүреткен. Полицейжи хоойлуну өскертир дугайында хоойлу төлевилелинге удур демиселди Японияның Компартиязы база чорудун турарын болгаш ол партия дем каттыштырган хемчеглер дугайында саналды социалистиг партияга киргенин демдеглээш, оон-биле кады Асанума социалистиг партияның мурнундагы съездизиниң шиитпирлерин барымдаалаш, социалистиг партия Коммунистиг партия-биле шуут кады ажылдашпас болгаш оон-биле профсоюзлелдерни болгаш өске-даа организацияларны дамчыштыр кады ажылдажырынга чөпшээрежин турар деп медеглээн.

Японияның Коммунистиг партиязындан съездиниң адынга бөйырлыг бижик келген.

Караменің чазаа бүрүн эргелер алган

БЕЙРУТ. (СЭТА). Рашид Караменің чазаанга 6 айлар хуусаалыг бүрүн эргелерни ливан парламент ноябрь 12-ниң дүнезинде тывыскан.

Чуртка реформаларны чорудар дээш бүрүн эргелерни чазак негеп турар чүве деп премьер-министр Р. Караме чугаалаан. Айыыл чок чоруктун, чаңгы чепсек чок болдурарының, административтиг аппаратты эде организастаарының болгаш тулуг төлевилелдерин боттандырарының талазынга хоойлужудулла декреттерин парлап үлүрерин чазак болап турар.

Кубада шыңгыы түлчуушкуннар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Америк информация агентилелериниң болгаш солуннарның дыңнадыгларын ёзугаар алырга, Кубада кадыг-дошкун хамааты дайыны үргүлчүлеваашаан. Сантьяга хоорайның (Орьенте можунуң найыслалы) районунда соксаал чок түлчуушкуннар болуп турар. 10 хүннер үргүлчүлээн түлчуушкуннарның үезинде улуг чалдыгдар болганын барымдаалаш, Фидель Кастронуң тура-халышканнары-даа, Кубаның тускай эрге-чагыргалары-даа өлүткеннерни болгаш балыглаттырганнарны ажаар арганы Кызыл крестиниң төлээлекчилеринге бээр дээш 30 шак тайбыңчыдылга дугайын чарлаан. Тура-халышканнарның чарлаан дыңнадывда чугаалап турары болзу. Орьенте можуга чепсектиг меселеҗиишкиннерниң үезинде олар чазак шеригларының 120 солдаттарын туудуп алганнар.

КИНО

„Бистің оглувус — адвокат“

«Бистің оглувус — адвокат» деп португал фильм бистің областың кино-экраннарында үнүп эгелээн. Бо кинонуң ажыктыг түүлү чүл дээрге аныяк кижиниң өг-бүлүз талазы-биле будулгаазынга киирер чорузун Зуруу шаап турары болур. Оон-биле кады ызыгуртан байларны мактаар, дворян хөренгитеннерни хүндүлээр чорукту бо фильмде бак көрүп турар. Болунуң күжүбиле ажылдан чораан аас-кежиин чедип алыр ужурлуг деп чүвени көргүзүнинің ораллажыышкынын мында кылган. Мынчангаш ук фильмниң допчу утказын көрээдинер.

Улуг эвес ланғыы эзэн Бенто болгаш оон кадайы оглу Раулдуң болгаш уруу Марияның келир үеде аас-кежиктиг болуру дээш кеззеде ораллажып чоруурлар. Бенто байый бергеш, ам-на оглумну эртемнигг кижи кылдыр өөредип ап болурум чигзиниг чок деп бодап турар.

Раул ур өөренин келген. Ол адвокат болур күзелдиг турган. Өөредилге талазы-биле оон шылгалда тудар өйү чоокшулап орган. Бо шиитпирлиг үеде Раулдуң ынак кызы Адрианың деткимчези аңаа кажандан артык улуу-биле негеттинип турган. Ынчаарга Адриана дээрге Бентонуң өлүп калган өөнүүнүн уруу турган болгаш оон өг-бүлезинге оларның уруу дег өзүп, аңаа чурттан турган. Бөдүүн сеткилдиг, шала пөрүксүмээр уруг Адриана Раулга бүгү сеткили-биле ынакшаан болгаш оон чымчак сөстеринге, берген даңгырактарынга бүзүрей берген. Удатпаанда уруг иезин болур-дур мен дээрзин Адриана билиҗ каан.

Раул адвокат апарган. Оон адазы болгаш иезин аажок өөрүп турарлар, чүге дээрге Раул ол өг-бүленин кеззеде чоргаазралы болгаш идегели турган болгай. Ынчалза-даа Раулдуң баштайгы базымнары таарымча чок болган. Ол үр үе иштинде ажылдаар чер тып чадаан. Капиталистиг чурттарга дээди эртемнигдаа кижиниң ажыл тып алыры черле берге болгай. Ол хүннерде Адриана-биле оон харылзаазы өскерлип турар апарган. Адрианаңы ол каржы байдалдыг көрүп, чымчак сөзү чок болу берген болгаш уруунну канчап-чоон турган дүжүрүп каавыт деп негеп турар апарган. Ынчалбас болза сени кадай кылып алыр апаар болгай мен, ынчаарга сөзүбиле чурттай бээр болзумза ол чорук мөзүн дешпин алырымга моондак болур деп Раул бодап, ол дугайын чугаалап турар.

Ынчалза-даа Адриана оон негелдези-биле чөпшээрешпээн, чүге дээрге ол негелде эмин эртир каржы болгаш кижиниң ак-сеткилинге дүүшпес болган.

Раул судка бир кижиниң херээн камгалаар арганы алган. Оон херээн камгалаар дээн кижизи аныяк херээжен болган, ол херээженниң салымы Адрианаңы-биле карачаңгыс апарган. Долу кижилиг суд залы. Улус олурар залда — Бентонуң өг-бүлезиниң кежигүннери шуптузу бар. Шышпың турган залга Раулдуң дараазында сөстери дыңналып үнген: «...Бо уругнуң [illegible] өөгеткен буруузу-ла чүдел дээрге [illegible] оон ханызы-биле ынакшаанында-дыр. Ынак кижизинге ол бодунуң бүү чүрээн берген». Оон соонда суд ол уругну агарткан.

Ол аразында Бентонуң кадайы, бодунуң адазы шаанда сапык даракчызы чораан болза-даа, бодунуң уруун хөренгитен кижиге кадай кылдыр бээрин ораллажып турар. А уругнуң адазы Бенто аңаа удурланып, мээң уруум бодунуң ынакшаан кижизинге баар ужурлуг деп изин-биле маргыжып турар. Ол уруг контора ажылдакчызы ядыы оолга ынак болза-даа уругнуң иези ол оолду көөр-даа хөөнү чок. А Бенто болза уруу биле ол аныяк оолду деткип турар.

Элээн болганда Адриананың байдалы Раулдуң ада-иезинге билдингир апаар. Ол дугайында кыска Бенто ханызы-биле сагыш човаа турар. Оглу Раулдуң үүлгедип каан аажы-чаңынга ол киленнеп турар, чүге дээрге судка оон оглу ол-ла ышкаш керекти камгалап турган хирезинде боду ындыг үүлгедигни кылып турар болган. Оон-биле кады Адриананың хуу-салымын Бенто көөргеп көрүп, улуг бодалды үндүрүп турар, чүге дээрге Адриана оон төрээн уруу дег болу берген болгай.

Раул ажылдап чоруп турда оон херээн камгалап турганы уруг бодунуң ынак кижизи-биле эптежип алган чедип келгеш, Раулга улуу-биле четиргенин илередип турар, чүге дээрге ол уругнуң херээн Раул судка камгадап турган эки сөстерни чугаалааны-биле уругнуң ынак кижизи болунуң буруулуун билгеш, уруу-биле эптешкен. Ону көргеш Раул ханызы-биле боданып турар.

Кезек үе эрткен. Раул хүн бүрүүзүнде-ле мен шын эвес кылгандыр мен дээрзин бодап турар апарган. Ынчаарга Адриана шиитпирин хүлээп алган. Бентонуң өг-бүлезин каапкаш, чоруй барган.

Раул бажыңынга хенертен чүгүрүп кирип келгеш: «Адриана кайдал?» деп айтырар. Чүл дээрге ол шиитпирни хүлээп апкан. Адриананы Раул дилеп чораан тыва алган болгаш Раулдуң карактарын Адриана көөрге, «мен болумнуң үүлгеткен херээмге ханызы-биле хомудап тур мен» деп буруузун билингени оон шырайында тодаргай болган. Адриана биле Раул эптежип алган.

Бо фильм мындыг янзы доостур.

Бо кинону Москваның М. Горький аттыг киностудиязы орус дыл кырынче очулдуруп шилчиткен.

С. САЛЧАК.

Күш-культура маргылдаазы

Байырлалдың хүннеринде Кызылдың күш-культура бажыңының улуг залында хол бөмбүүнүң болгаш баскетболдуң талазы-биле хоорайның бирги чери дээш хоорайның албан, организация болгаш өөредилге черлериниң каттышкан маргылдаалары болган.

Хол бөмбүүнүң үш хүн үргүлчүлээн маргылдаазынга совпартшколаның, № 2 школаның болгаш «Динамонун» командалары финалга ноябрь 9-та ужурашкан. Аңаа совпартшколаның командазы эки ойнап, бирги черни, № 2 школа ийиги черни ап, күш-культураның болгаш спорттуң область комитединиң мактал бижиктери-биле шаннаткан.

Баскетбол талазы-биле маргылдааны 2 бөлүкке чарган болгаш ында 8 командалар хоорайның бирги чери дээш маргылдашкан. Баштайгы 1 — 4 чер дээш демиселге типографияның, көдээ ажыл-агый техникумунуң, пединституттуң болгаш автотранспорттуң командалары ужурашкан. Ол түүнел маргылдаа ноябрь 13-те доозулган болгаш бирги черни типография, ийигизин автотранспорт командалары алган, 3 — 4 дугаар черлерни пединститут, көдээ ажыл-агый техникуму алгылаан.

Тиилекчи командалар күш-культура болгаш спорттуң область комитединиң мактал бижиктери-биле шаннаткан.

ЧАЗАЛГА

Бо чылдың ноябрь 13-те үнген № 224 «Шынның» үшкү арнында үнген чуруктуң тайылбырын Тожунуң «Май 1» колхозунуң ачылары (солагай талазындан) А. Сыны, А. Суулбан, А. Мырла болгаш А. Ондумаа деп чазап номчуур.

Редакторнуң оралакчызы
Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

Стрептоцид дугайында

Стрептоцидти рецепт чокка-даа садып турар чүве болганда, ону «бот өмненилгези» кылдыр ижер эм деп, дыка хөй кижилер ынчаар бодап чоруурлар. Ол мырыңай шын эвес.

Стрептоцид бактерия өлүрер эм чүүлдериниге хамааржыр. хамыктың мурнунда стрептококк деп илчирбе хевирлиг микробтарны ол өлүр хоранаар. Менингит—мээ хавы хуулдурар аарыгның өскүдүкчүлери болур менингоктарны өлүреринге ол база чугула. Гонококк деп сагаа өскүдүкчүлерин, ижин-шөйүүдү аарыгларының болгаш чамдык өске-даа аарыгларының микробтарын үзүткааарынга ону база хереглээр. Стрептоцидти балыгланган кижилерге балыг принцелир чорукту болдурбас сорулга-биле хереглеп турар.

Ынчалза-даа стрептоцид дыка хөй аарыгаарга эм болуп шыдавас. Бүүреткери, ханы, бестери аараан кижилерге ол дуза болурдан туржук, харын хора боон болур. Стрептоцидти үр үеде, хөйүбиле хереглээрге кижиниң кадыкшылынга таарымча чок саъдарны халдалыр. Ынчангаш ону чүгле эмчиниң айтыышкыны ёзугаар хереглээри чугула.

Тыва областың Санитар-чырыдыышкын бажыңы.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3 — 62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация кылдызының 3 — 88, харыысалгалыг секретарының, культура болгаш амыдырал кылдызының 4 — 98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый кылдыстериниң 3 — 68, чагаа кылдызының база бухгалтериянның 3 — 65.

ТС—01118. Культура эргелелиниң типографиязы.